

EDUKACINIŲ PRIEMONIŲ
RINKINYS, PADEDANTIS KOVOTI
SU LYČIŲ STEREOTIPAIS
ANKSTYVOJO UGDYMO
APLINKOJE

2022

Leidiny s išleistas įgyvendinant projektą „BEE. Lyčių lygybė ankstyvajame ugdyme“. Projektą iš dalies finansuoja Europos Komisijos Teisių, lygybės ir pilietybės programa, Kvietimo Nr. REC-AG-2020. Europos Komisija už šio leidinio turinį neatsako.

© Moterų informacijos centras, 2022

© Tekstai: Dovilė Masalskienė, Dovilė Rūkaitė

© Iliustracijos: Dovilė Rūkaitė

TURINYS

1.	Įvadas	
1.1	Kam ir kodėl buvo parengtas šis priemonių rinkinys?	3
1.2	Kas sudaro šį priemonių rinkinį?	5
1.3	Projektas „BEE. Lyčių lygybė ankstyvajame ugdyme“	6
1.4	Kas yra lyčių stereotipai ir jų įtaka?	8
2.	Savistabos priemonės	15
3.	Praktiniai užsiėmimai	19
3.1	Darbas su mažaisiais	19
3.2	Mokslas ir technologijos (ST)	30
3.3	Laikas ir erdvė (E/M)	37
3.4	Menai ir pasakojimai (A)	46
4.	Projekto partnerių sukurtos priemonės	67
4.1	Kipro komandos sukurtos priemonės	67
4.2	Rumunijos komandos sukurtos priemonės	75
4.3	Italijos komandos sukurtos priemonės	82
5.	Žodynėlis	89
6.	Rekomendacijos pedagogams	94
7.	Naudingi šaltiniai	106

ĮVADAS

1.1. Kam ir kodėl buvo parengtas šis priemonių rinkinys?

Šis leidinys tai dvejų metų darbo rezultatas dirbant, tyrinėjant, diskutuojant, žaidžiant ir vėl diskutuojant apie šiuolaikinio iki mokyklinio ugdymo iššūkius kuriant aplinką be lyčių stereotipų. Moterų informacijos centras kartu su tarptautinių partnerių* komanda siekė pateikti geriausių priemonių rinkinį pedagogams ir edukatoriams dirbant su mažaisiais piliečiais, kurių amžius nuo 3 iki 7 metų.

Lietuvoje tokio amžiaus vaikais paprastai lanko darželį ir pereina į priešmokyklinę grupę. Šiame amžiaus tarpsnyje vaikams svarbiausia žaisti. Tačiau pedagogai puikiai žino, jog jau ankstyvajame amžiuje švietimo sistema, būdama tokia svarbi mūsų visuomenės dalis, įvairiais būdais prisideda prie lyčių stereotipų kūrimo ir skleidimo, kas, pavyzdžiui, atsiskleidžia naudojamoje mokomojoje medžiagoje ar netgi edukatorių elgesyje, kai nesąmoningai iškeliami skirtingi lūkesčiai atsižvelgiant į vaiko lytį. Tačiau nagrinėjant ir diskutuojant nežinomas ar netikėtas karjeros pasirinkimo galimybes ir berniukams, ir mergaitėms būtų galima atsikratyti lyčių stereotipų ir nesivadovauti jais nei klasėje, nei už jos ribų.**

Kai tau 3 metukai, pokalbis apie karjeros galimybes tikriausiai yra pirmasis tavo gyvenime, tačiau netikėto kampo diskusijos naudingos kiekviename žingsnyje. Šis priemonių rinkinys skirtas būtent netikėtiems posūkiams atskleisti ir leisti į smagią kelionę kasdien žaidžiant žaidimus klasėje ar kieme be spaudimo rinktis vieną ar kitą spalvą, statant namus ir pilis vadovaujant geriausiam inžinieriui, ir ne būtinai vyrui, ar gesinat gaisrus su moterų gaisrininkų komanda.

Kuriant priemones mes norime padėti auklėtojams organizuoti kasdienes veiklas, vesti diskusijas, kalbėtis su vaikais įvairiomis temomis ir gebėti atpažinti ir veiksmingai kovoti su lyčių stereotipais.

„lyčių stereotipai
išankstinės mintys, remiantis kuriomis moterims ir
vyrams pasirinktinai priskiriami vaidmenys ir savybės,
kurias sąlygoja ir apriboja jų lytis“***

*COSPE Onlus ir Casa della Donna di Pisa, Italija, Asociatia Pentru Libertate Si Egalitate De Gen A.l.e.g. (A.l.e.g.), Rumunija, Mediterranean Institute of Gender Studies MIGS, Kipras

**Teigia Europos lyčių lygybės instituto leidinys: European Institute for Gender Equality. Gender in education and training. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2016. Prieiga internete: <https://eige.europa.eu/publications/%20gender-education-and-training>

***Daugiau informacijos <https://eige.europa.eu/lt/thesaurus>

Šis priemonių rinkinys gali būti naudingas ikimokyklinio bei priešmokyklinio amžiaus vaikų pedagogams, mokyklų vadovams ir socialiniams pedagogams metant iššūkį lyčių stereotipams ugdymo aplinkoje. Darželio ar mokyklos aplinka be nusistovėjusių stereotipų padeda vaikams tvirtą pagrindą augti laisvai ir sudaro sąlygas atsiskleisti jų unikaliems interesams ir talentams.

Kviečiame išbandyti šias priemones savo aplinkoje ir nepamiršti pasidalinti atsiliepimais. Nuoširdžiai tikime, kad jaunoji karta užaugs be rožinės ir žydros spalvų rėmų ir drąsiai konstruos savo ateitį nepaisydama jokių pasenusių ir dirbtinai sukonstruotų nuostatų. Tvirtai tikime, kad lygios galimybės moterims ir vyrams ves mūsų visuomenę pažangos ir gerovės keliu.

1.2 Kas sudaro šį priemonių rinkinį?

Rinkinį sudaro 20 priemonių kurias kūrė Lietuvos ekspertų ir edukatorių komanda. Taip pat smalsu supažindinti su kitų ES šalių ekspertų pavyzdžiais, tad įtraukėme kelias priemones kurtas MIGS (Kipras), ALEG (Rumunija) ir COSPE bei Casa della Donna di Pisa (Italija).

Šis priemonių rinkinys suskirstytas į dalis:

- 1.1. Kam ir kodėl buvo parengtas šis priemonių rinkinys? ir 1.3. Projektas „BEE. Lyčių lygybė ankstyvajame ugdyme“ - supažindins Jus su tuo kaip atsirado šis edukacinių priemonių rinkinys.
- 1.4. Kas yra lyčių stereotipai ir jų įtaka? - parodys, kodėl svarbu kalbėti apie lyčių stereotipus jau ankstyvajame ugdyme.
- 2. Savistabos priemonės dalyje rasite priemones, padėsiančias įsivertinti jautrumą ir gebėjimą atpažinti stereotipus. Gal net kils mintis parengti lyčių lygybės planą Jūsų organizacijoje.
- 3. Praktiniai užsiėmimai dalyje rasite idėjų kaip kalbėti apie lyčių stereotipus grupėje ar klasėje kiekvieną dieną, kur praktiniai užsiėmimai susikarstyti pagal tematinės sritis atitinkančias STEAM kategorijas:
 - 3.1. Praktiniai užsiėmimai. Darbas su mažaisiais, veiklos vaikams iki 3 metų amžiaus
 - 3.2. Praktiniai užsiėmimai. Mokslas ir technologijos (ST)
 - 3.3. Praktiniai užsiėmimai. Laikas ir erdvė (E/M)
 - 3.4. Praktiniai užsiėmimai. Menai ir pasakojimai (A)
- 4. Projekto partnerių sukurtos priemonės:
 - 4.1. Kipro komandos sukurtos priemonės
 - 4.2. Rumunijos komandos sukurtos priemonės
 - 4.3. Italijos komandos sukurtos priemonės
- 5. Žodynėlis, supažindins Jus su vartojamais terminais ir sąvokomis.
- 6. Rekomendacijos pedagogams, pasiūlys Jums praktinių ir įvairiapusių idėjų, kaip galima kovoti su lyčių stereotipais jau ankstyvajame ugdyme.
- 7. Naudingi šaltiniai, jei norėtumėte dar daugiau sužinoti.

Pirmieji penkeri vaiko gyvenimo metai yra nepaprastai reikšmingi kompetencijų visumos plėtojimui (si), nes per tuos metus vaikai aktyviai tyrinėja ir, remdamiesi gauta informacija, siekia suprasti juos supančią aplinką. Ankstyvajame amžiuje susiformavusios pažintinės struktūros yra akademinio mokymosi, apimančio mąstymo strategijų ir gebėjimų tobulinimą, pagrindas. Ankstyvosios vaikystės amžius yra idealus įtraukti vaikus į jų raidai ir pasaulio supratimui naudingą STEAM* veiklą

*STEAM priešmokykliniame amžiuje, Vilnius, 2021

1.3. Projektas „BEE. Lyčių lygybė ankstyvajame ugdyme“

Ugdymas be lyčių stereotipų – tai projekto „BEE. Lyčių lygybė ankstyvajame ugdyme“ (BEE. Boosting gender Equality in Education) narpliojamas uždavinys.

BEE projekto tikslas – kurti ankstyvojo ugdymo aplinką be lyčių stereotipų.

Siekiami:

- stiprinti švietimo specialistų gebėjimus atpažinti ir nemultiplikuoti stereotipinių nuostatų ugdymo procese;
- pritaikyti ugdymo metodikas naudojant novatoriškas ir lyčių atžvilgiu svarbias priemones;
- stiprinti bendruomenės gebėjimus kuriant visuomenę be stereotipų.

Veiklos:

- Mokymai specialistams, dirbantiems ankstyvojo ugdymo įstaigose. Siekiama sustiprinti specialistų įgūdžius, skirtus atpažinti ir dekonstruoti lyčių stereotipus, daugiausia dėmesio skiriant švietimo kontekstui.
- Mokymai, skirti tobulinti besimokančių edukatorių kompetencijas. Kartu su ekspertais bus kuriami novatoriški ir lyčių požiūriu jautrūs švietimo priemonių rinkiniai. Sukurtos priemonės bus pristatytos tarptautinėje projekto dalyvių žiemos stovykloje Pizoje 2022 metais.
- Žinutės švietimo bendruomenei ir plačiajai visuomenei. Informacinė kampanija apie mokyklą be stereotipų ir tai, kaip tai yra svarbu kuriant įtraukią ir teisingą visuomenę.

Projektas skirtas ikimokyklinio, priešmokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigų darbuotojams, švietimo koordinatoriams ir sprendimų priėmėjams.

Rezultatai ir poveikis:

Maži žingsniai keičiant didelį neigiamų stereotipų poveikį kurs stiprią šiuolaikišką visuomenę!

Tikimasi, kad projektas turės teigiamos įtakos švietimo specialistų elgesio pokyčiams, sustiprės edukatorių gebėjimai kovoti su lyčių stereotipais švietimo kontekste.

Projekte bendradarbiauja 5 organizacijos iš Italijos, Rumunijos, Kipro ir Lietuvos. MIGS (Kipras), ALEG (Rumunija) ir COSPE bei Casa della Donna di Pisa (Italija).

Socialiniai partneriai: Toskanos regiono administracija, Italijos nacionalinė Lygių moterų ir vyrų galimybių agentūra, Vikopisano savivaldybė, Kipro švietimo, kultūros, sporto ir jaunimo ministerija, Rumunijos nacionalinė lygių galimybių agentūra; Vilniaus savivaldybės Socialinių reikalų ir sveikatos departamentas, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

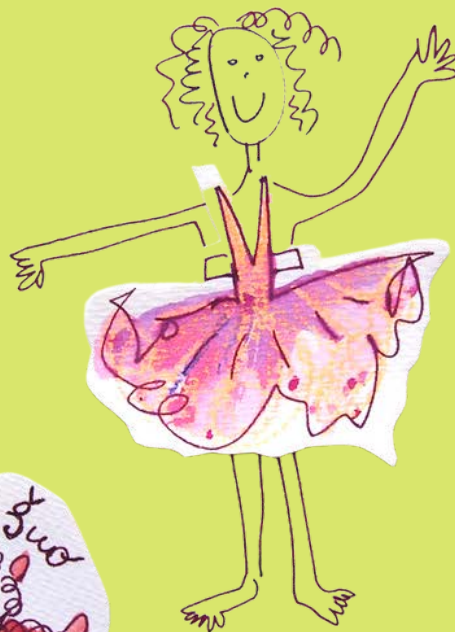
Projektą iš dalies finansuoja Europos Komisijos Teisių, lygybės ir pilietybės programa.

Daugiau informacijos: mic@lygus.lt

APIE LYČIŲ STEREOTIPUS

Šeiminė

Šokėja

Veterinari

1.4. Kas yra lyčių stereotipai ir jų įtaka?

Berniukai ir mergaitės gimsta nežinodami kaip jie turėtų atrodyti, rengtis, elgtis ar galvoti. Tačiau dar negimus kūdikiui yra pradedama formuoti jo pomėgius, poreikius bei savybes, pagal tai ar būsimas kūdikis vyriškos ar moteriškos lyties. Biologinės savybės, pagrįstos biologija (reprodukciniai organai, chromosomos ir kt.) ir bendra fiziologija bei žmogaus organizmo funkcionavimu (pvz., hormonai, reprodukcinės funkcijos), visuomenės yra apverčiamos ir sutapatinamos, su visuomenės lūkesčiu, kas tinkama ir kaip tinkama mergeitei, dėl to, kad ji moteris, ar berniukui, dėl to, kad jis vyras. Taip sukuriama „taisyklių“ rinkinys, kaip mergaitės ir berniukai, o vėliau moterys ir vyrai, turėtų elgtis, kitaip tariant, stereotipiniai moterų ir vyrų vaidmenys yra sutapatinami su biologine lytimi ir jų egzistavimas bei taikymas yra grindžiamas „natūralumu“ ar „biologiniu“ pagrindu.

Pavyzdžiui, kad merginoms ir moterims ne vieta statybose, nes jos nėra biologiškai stiprios pakelti sunkių svorių, neįvertinant, kad statybos pramonė yra daugumoje automatizuota ir yra specialūs normatyviai abejoms lytims dėl svorių kėlimo. Ar, kad slaugytojais negali būti vyrai, nes jie yra nerūpestingi ir nepasižymi būtinomis „moteriškomis“ savybėmis, kaip atjauta, rūpestingumas ir pan., neįvertinant, kad slaugoje ypatingai svarbus ne tik priežiūros aspektas (kas yra įgyta, o ne biologiškai įgimta savybė), bet yra ir nemažai fizinio darbo. Toks skirstymas formuoja net veiklos sritis ir atsakomybes, kaip pavyzdžiui vyrams „biologiškai“ priskiriantis lyderio vaidmenis, jų veiklos sritis tampa viešojo politika, gynyba, verslas ir šeimos maitintojas. Tuo tarpu moterims „natūraliai“ esant globėjiskoms, rūpestingoms, padorioms ir emocionalioms „vyriška“ sritis yra visiškai netinkama, taip jų atsakomybės ir veiklos sritis išskirtinai yra sukoncentruota tik į šeimos sektorių, kur ji turi teikti prioritetą ir yra visiškai atsakinga, todėl jos dalyvavimas visuomenės veikloje, viešojoje politikoje ir pan. yra visiškai apribotas bei siejamas su kalte.

Toks skirstymas pastiprinimas ir aplinkoje, kaip pavyzdžiui mergaites kviečiant žaisti „namus“, nepalikti šiltai neaprengtos lėlės, ar iškepti pyragą smėlio dėžėje, o berniukus kviečiant konstruoti laivą, statyti garažą, ar nutiesti kelią smėlio dėžėje. Taip „natūraliai“, pastiprinant žiniasklaidos, bei kitų aplinkoje esančių stereotipų formuojami pomėgiai, kurie apibrėžia kas yra „moteriška“ ir kas yra „vyriška“, koks elgesys, lūkesčiai, pomėgiai, net veikla yra tinkama vienai ar kitai lyčiai ir kas yra visiškai nepriimtina netinkama.

*Stereotipai neparodo tiesos,
stereotipai parodo ką visuomenė mano esant tiesa.
Stereotipas sukuria tam tikrą elgesio modelį ir lūkestį kad taip bus
elgiamasi arba nesielgiama ir tai taiko kaip taisyklę*

Kaip pabrėžiama ES priimtoje „Lyčių lygybės strategijoje“ (2020–2025 m.): „Lyčių stereotipai – pagrindinė lyčių nelygybės priežastis – paveikia visus visuomenės gyvenimo aspektus. Tipiniai lūkesčiai, grindžiami moterims, vyrams, mergaitėms ir berniukams taikomomis nusistovėjusiomis normomis, riboja jų siekius, pasirinkimus ir laisvę, todėl jų reikia atsikratyti. Lyčių stereotipai yra viena svarbiausių vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumo priežasčių. Jie dažnai taikomi kartu su kitais stereotipais, pavyzdžiui, susijusiais su rase ar etnine kilme, religija ar tikėjimu, negalia, amžiumi ar seksualine orientacija, o tai gali sustiprinti neigiamą stereotipų poveikį.“

Lyčių stereotipai turi neigiamą įtaką ne tik socialiniams reiškiniams, bet ir ekonomikai, kadangi nulemia segreguotą pagal lytį išsilavinimo bei profesijos pasirinkimą. Atsiranda „moteriškos“ ir „vyriškos“ ūkio šakos, nepanaudojamas visas moterų ir vyrų intelektualinis potencialas. Šiuo metu visose Europos šalyse jaunų moterų išsilavinimas žymiai aukštesnis nei vyrų, ir šiuo atveju nepanaudojama didelė dalis vyrų intelektualinio potencialo. Taip pat menkai panaudojamas moterų potencialas fiziniuose moksluose bei techninėse profesijose, o vyrų – susijusiose su globa.

„lyčių vaidmenys socialinės ir elgesio normos, konkrečioje kultūroje laikomos visuotinai socialiai priimtiniomis tam tikros biologinės lyties asmenims“

Lyčių stereotipai „įkalina“ žmones hipotetiniuose vaidmenyse, kuriuos pasirenko ne jie patys ir kurie uždaro juos labai siaurame ir dažnai nelanksčiame kontekste, kurį apibrėžia kitų žmonių jiems keliami lūkesčiai. Tai dažnai tampa savaime išsipildančia pranašyste. Pavyzdžiui, mergina, kuri nebando žaisti futbolo (nes „žino“, kad „mergaitės prasčiau žaidžia futbolą negu berniukai“), galiausiai neišmoksta žaisti futbolo. Taip ji (pirmiausia sau pačiai) patvirtina suvokimą, kad vaikinai geriau žaidžia futbolą. Tas pats nutinka ir tada, kai vaikinukas nutaria nesirinkti ikimokyklinio ugdymo studijų, nes „pripažįsta“, jog rūpinimasis mažais vaikais „geriau tinka“ moters, o ne vyro vaidmeniui, ir taip patvirtina suvokimą, kad vyrų su priežiūra ir globa susijusios profesijos nedomina. Taip stereotipai veikia kaip slopintuvai, kurie smarkiai riboja žmogaus galimus pasirinkimo variantus ir užkerta jam kelią išvystyti visus savo gebėjimus.

Lyčių stereotipai dažnai gali lemti išankstinį nusistatymą, diskriminaciją ir nelygybę. Įprastas išankstinio nusistatymo pavyzdys yra įsitikinimas, kad moterys neturi įgūdžių sėkmingai vadovauti, nes darbe negali būti pakankamai „kietos“, „agresyvios“ arba „dominuojančios“ (Well, B. ir Heilamn M. (2005)). Diskriminacijos pavyzdys yra priimti dirbti vadovu vyrą, kurio kvalifikacija žemesnė negu moters, remiantis pirma pateiktu išankstiniu nusistatymu.

Tai atsiliepia moksle, kad vos sulaukusios šešerių, mergaitės pradeda save vertinti kaip iš prigimties mažiau talentingas (2017 m. Prinstono universiteto, Niujorko universiteto ir Ilinojaus Universiteto mokslininkų tyrimas).

...merginos nemoka fizikos, o berniukai lietuvių kalbos

Visuotinai žinoma “tiesa”, kad visos merginos nemoka fizikos, vien todėl, kad yra merginos arba tai, kad berniukai nemoka lietuvių kalbos, nes juk jie berniukai ir tai ne tikslieji mokslai, o berniukams patinka ir jie moka tikslųjų mokslų dalykus.

Stereotipai nusako ne tik tavo gabumus, bet ir tai kaip tu turi atrodyti ir kas tau turi patikti, kaip tu gali elgtis. Merginos gi turi būti visada gražios ir plonos bei tvarkingos, vaikinai turi būti sportiški ir tvirti, išmanyti ir žavėtis kompiuteriais ir kompiuteriniais žaidimais.

Stereotipai iš mergaičių atima galią ir sprendimo teisę, jos išmoksta kad berniukai turi apsaugoti merginas, o kartais netgi jas „prižiūrėti”, šiuo atveju stereotipai suteikia berniukams viršenybę nuspręsti, kad reikia gelbėti/rūpintis, kaip reikia gelbėti, o merginoms sakoma, kad jos turi norėti būti gelbėjamos ir jas reikia gelbėti. Tai tiesiogiai siejasi su galios disbalansu santykiuose ir yra pagrindinė smurto lyties pagrindu priežasčių.

Iš berniukų stereotipai atima galimybę. Jų galimybės yra griežčiau apibrėžtos, ar tai būtų kepurės spalva, ar žaislas, ar pomėgis. Pavyzdžiui, tėvams daug lengviau priimti tai, kad mergaitės žaidžia „berniukiškus“ žaidimus, kad ir futbolą, o ne tai, kad berniukai domisi lėlėmis, mada ar noriai šoka baletą. Apskritai berniuko vaidmuo formuojamas konkrečiau ir nuosekliau, palyginti su mergaitės vaidmeniu. Tėvai ir ypatingai tėčiai, dažniausiai labiau rūpinasi tuo, ar jų berniukai išsiugdys vyrišką tapatybę (Siegal, 1987), todėl berniukams daromas didesnis spaudimas laikytis savo lyties socialinių modelių negu mergaitėms (Turner ir Gervai, 1995).”

Suformuojamos dėžutės ir jos įvardinamos, kaip natūrali būseną. Tokiu būdu stereotipai veikia tarsi slopintuvai, kurie smarkiai riboja žmogaus galimus pasirinkimo variantus ir užkerta kelią vystyti savo gebėjimus

Lyčių stereotipai stipriai įtakoja daugelį socialinių reiškinių: atskirtį, diskriminaciją, moterų ir vyrų pajamų atotrūkį, smurtą lyties pagrindu. Nuostatos ir stereotipai skirtingų lyčių atžvilgiu nulemia moterų bei mergaičių pozicijas versle, sprendimų priėmime, lyderystėje. Jei į stereotipus nekreipsime dėmesio nuo ankstyvos vaikystės, jie gali neigiamai paveikti berniukų ir mergaičių įsitikinimus, lemti jų elgesį bei įgūdžius.

Lytis yra labiau susijusi su vaikų ateities siekais nei šeimos socialiniu ir ekonominiu pagrindu, įskaitant tėvų išsilavinimo lygį ar profesijas. 2018 metų EBPO tarptautinis ankstyvojo mokymosi ir vaikų gerovės tyrimas atskleidė, kad penkiamečių siekiai rodo, kad vaikai – ypač berniukai – savo siekius ir svajones gali apriboti ankstesnių kartų lyčių normomis. Ir nors penkerių metų mergaičių ir berniukų darbo prioritetai sutampa, neproporcingai daug berniukų savo ateitį mato tradiciškai lyčių vaidmenyse. Daugiau nei vienas iš dviejų iš 30 populiariausių berniukų atrinktų vaidmenų yra tradiciškai vyrų dominuojamose profesijose. Priešingai, vienas iš keturių iš 30 populiariausių merginų atrinktų vaidmenų yra tradiciškai moterų dominuojamose srityse.

Vaikai reaguoja į pasaulį, kurį mato. Nors ir dabartiniai lyčių vaidmenys keičiasi labai lėtai, turime užtikrinti, kad vaikai žinotų apie vaidmenų įvairovę. Vaikams turi būti sudaryta galimybė naudotis prieiga prie lyčiai jautrių knygų, filmų ir kitų žiniasklaidos šaltinių. Šiandien yra daugiau įvairios vaikų literatūros ir priemonių, metančių iššūkį lyčių stereotipams, skatinančių vaikus galvoti apie tai, kas ir kuo jie nori būti. Tėvai ir pedagogai, skaitantys tokias istorijas su vaikais, plečia savo akiratį. Dažnas skaitymas su vaikais turi papildomą naudą, nes stiprina vaikų pažintinius ir socialinius-emocinius įgūdžius kas vėliau įtakoja ir jų drąsius pasirinkimus.

dainininkė

MITŲ GRIOVĖJAI

1 mitas

Berنيukų ir mergaičių interesai ir gebėjimai yra skirtingi

Tyrimai*rodo, kad berniukų ir mergaičių kognityviniai gebėjimai nesiskiria, tačiau jie yra naudojami skirtingai. Jie vadovaujasi skirtingomis interesų sritimis namuose, darželyje ir mokykloje, todėl ugdomi skirtingi bruožai ir kompetencijos.

2 mitas

Mokykla ir jos kultūra labiau tinka mergaitėms

Mergaitės geriau išmoksta faktus, o berniukams reikia daugiau kūrybinių užduočių. Tyrimai rodo, kad mergaitės patiria daugiau nerimo sutrikimų ir depresijos. Dažnai tai yra nepastebima. Problemos, kurios mokykloje kyla berniukams, yra aptariamoms atviriau.

3 mitas

Moterys ir vyrai yra geri skirtingose srityse

Tyrimai rodo, kad tradiciniam darbo paskirstymui, kuris buvo sukurtas per visą istoriją, biologinio pagrindo nėra. Berniukai ir mergaitės nukreipiami link skirtingų esminių (šeima, draugai, mokytojai) pasirinkimų gaunamų per žiniasklaidą. Šiandien kiekvienas turi turėti galimybę pasirinkti savo profesiją pagal savo interesus, be ribojančių lyčių stereotipų.

4 mitas

Darbo užmokesčio skirtumo nėra

Statistika rodo, kad daugelyje šalių vyrų ir moterų darbo užmokesčiai skiriasi. Dažnai vyrai yra siejami su sektoriais, kur mokami didesni atlyginimai (pvz., finansai), o moterys su sektoriais, kuriuose dirbamas mažai apmokamas darbas (pvz., mokyklos, vaikų darželiai, parduotuvės). Daugiau vyrų dirba vadovaujančiose pozicijose, nes moterys nėra taip dažnai paaukštinamos. Darbo rinkoje taip pat galima aptikti diskriminacijos dėl lyties, nes vienodas pareigas užimantys vyrai ir moterys negauna vienodo atlyginimo.

*GAIRĖS MOKYTOJAMS siekiant atkreipti dėmesį į karjeros pasirinkimų klausimus lyčių aspektu dirbant su mokiniais, 2019 m. Talinas

SAVISTABOS PRIEMONĖS

2. Savistabos priemonės

Pirminio įsivertinimo priemonė – klausimynas

Projekto komanda paruošė ir išbandė klausimyną, kurį galite drąsiai naudoti ir pritaikyti jūsų aplinkoje. Klausimynas skirtas stebėti savo kasdieninę veiklą asmeniškai ir vėliau šiais stebėjimais pasidalinti su kolegomis. Priemonė leis įvertinti kiek išties ugdytojai skiria dėmesio berniukams ir mergaitėms ir padės atkreipti dėmesį į paslėptąjį ir nesamąjį ugdymo turinius, o ne tik į formalųjį, bei leis ugdytojams pasidalinti gerosiomis praktikomis, nusibrėžti tobulintinas veiklas ir padiskutuoti tarpusavyje apie taikomas praktikas ir jų poreikį.

I-oji klausimyno dalis "Apmąstymai" skirta patiems ugdytojams pastebėti ir išsakyti savo požiūrį, kaip jiems atrodo, kokios yra jų nuostatos.

II-oji klausimyno dalis "Savistaba" skirta nustatyti faktinei situacijai.

"Savistaba" gali būti naudojama ir kaip išorės audito/stebėjimo įrankis, kuomet situaciją stebi ir žymi ne/(tik) pats ugdytojas. Tai gali būti naudinga, jei ugdytojai nėra linkę stebėti savo darbo ir jį fiksuoti, ar gauti rezultatai yra labiau deklaratyvūs nei realūs.

III-oji dalis yra skirta klausimyno rezultatų aptarimui, problemų ir gerųjų praktikų išryškinimui. Tai gali būti ir lyčių lygybės plano ugdymo įstaigoje pradžia.

MANO APLINKOS STEBĖJIMO DIENORAŠTIS

Siūloma nuosekli veiklos eiga (trys etapai)

I Apmąstymai: Bendri klausimui savistabai: (pildoma savaitės pradžioje)

II Savistaba: Dienos stebėjimas (pildoma kiekvieną darbo dieną (iki 5 darbo dienų; papildomai gali būti stebima popamokinėje/užklasinėje veikloje)

III Savistabos rezultatų aptarimas kolektyve ir su projekto komanda

I Apmąstymai: Bendri klausimui savistabai

Jūsų vardas

1. Ar kada skirstote vaikus pagal jų lytį?

(Pateikite pavyzdį. (Kada? Kodėl? Kokia to nauda? Ar toks elgesys turi neigiamų pasekmių?))

2. Ar naudojate mergaites, kad sudrausmintumėte/nuramintumėte berniukus?

(Duokite pavyzdį. (Kada? Kodėl? Kokia to nauda? Ar toks elgesys turi neigiamų pasekmių?))

3. Koks jūsų požiūris į lyčių lygybę? Kaip tai veikia Jūsų bendravimą, veiklą su vaikais?

(Duokite pavyzdį. (Kada? Kodėl? Kokia to nauda? Ar toks elgesys turi neigiamų pasekmių?))

4. Kokia yra Jūsų klasės/grupės aplinka, kaip yra suskirstyta erdvė? Ar yra erdvių, kurios skirtos ar kuriomis naudojasi vien tik mergaitės, ar berniukai? Kokios tai erdvės? Kokių patirčių vaikai įgyja tose erdvėse?

(Ar galėtumėte ką nors daryti kitaip, kad ir mergaitės, ir berniukai naudotųsi tomis erdvėmis?)

5. Kokie žodžiai vartojami Jūsų darželyje/mokykloje apibūdinti vaikų veiklas?

Ar yra tokių žodžių, kuriuos vartojate tik mergaitėms, ar tik berniukams, jų veiklai apibūdinti?

Pateikite pavyzdį. (Kada? Kodėl? Kokia to nauda? Ar toks elgesys turi neigiamų pasekmių?)

6. Jūsų nuomone, ar yra veiklų, kurios domintų tik mergaites ar tik berniukus?

Pateikite pavyzdį. (Kada? Kodėl? Kokia to nauda? Ar toks elgesys turi neigiamų pasekmių?)

II Savistaba: Dienos stebėjimas

Galima pildyti visus klausimus (7-22) arba tik 7-14, arba 15-22

7. Labas rytas? Kaip sveikinatės su vaikais? (Pateikite pavyzdį)

Pvz. Sveiki vaikai, ar sveiki berniukai ir mergaitės?

8. Komplimentai

(Pateikite pavyzdį)

Už ką giriate mergaites ir už ką giriate berniukus?

Ar giriate berniukus?

9. Emocijos

Ar mergaitė gali būti pikta, o berniukas išsigandęs? Ar tai yra gerai? (Pateikite pavyzdį)

10. Replikos I. Ar „pateisinate“ vaiko rūbus/žaislus, kurie neatitinka lyčių stereotipų? (Pateikite pavyzdį)

Pvz. tie violetiniai botai turbūt didžiosios sesės.

11. Replikos II. Ar kviečiate vaikus prisijungti prie veiklos iškart nurodydami kas turi prisijungti? (Pateikite pavyzdį)

Pvz. man reikės jautrios mergaitės, berniukai einam nunešim kamuolius, mergaitės einam susitvarkyti

12. Reakcija I. Ar reaguojate į stereotipinį vaikų elgesį (laisvo žaidimo metu), patyčias dėl nestereotipinio pasirinkimo? Kaip?

13. Reakcija II.

Kaip reaguojate į mergaičių agresyvių elgesį? Kodėl? (Pateikite pavyzdį)

Kaip reaguojate į berniukų agresyvių elgesį? Kodėl? (Pateikite pavyzdį)

14. Reakcija III. Ar atkreipiate dėmesį į stereotipinį piešinį/istoriją knygoje? Kaip? (Pateikite pavyzdį)

II Savistaba: Dienos stebėjimas: Suskaičiuokite

Galima pildyti visus klausimus (7-22) arba tik 7-14, arba 15-22

15. Kiek kartų šiandien guodėte mergaitę, berniuką?

Mergaitės (kartai)

Berniukai (kartai)

16. Kiek kartų šiandien subarėte/sudrausminote mergaitę, berniuką?

M

B

17. Kiek kartų šiandien pagyrėte už išvaizdą/grožį mergaitę, berniuką?

M

B

18. Kiek kartų šiandien pagyrėte už pastangas/gabumus/sumanumą/darbą mergaitę, berniuką?

M

B

19. Kiek kartų šiandien rinkote/tvarkėte mergaitės, berniuko daiktus/rūbus?

M

B

20. Kiek kartų šiandien padėjote atlikti veiklą (piešėte/lipdėte/kirpote/rengėte ar pan.) mergaitei, berniukui?

M

B

21. Kiek kartų šiandien neleidote atlikti veiklos mergaitei/berniukui, nes „tik berniukai gali“, „man reikia jautrios mergaitės“ ir pan.)?

M

B

22. Kiek kartų šiandien atlikote veiklą, kurioje vaikams siūlėte nestereotipines veiklas, priemones?

Pvz. violetinį popierių berniukams, žalią popierių mergaitėms; skaitėte pasaką apie mergaitę nugalėjusią slibiną ar istoriją iš „Vakaro istorijos Lietuvos mergaitėms“ ar „Vakaro istorijos mergaitėms maištininkėms“.

III Savistabos rezultatų aptarimas kolektyve ir su projekto komanda

PRAKTINIAI UŽSIĖMIMAI

3.1. Darbas su mažaisiais

Vaikams iki 2-3 metų, kasdieninėje veikloje pasiūlykite naudoti stereotipiškai jų lyčiai „netinkamas“ priemones, spalvas (keletas veiklos idėjų: “Gėlės žiedas mamytei”). Su vaikais nuo 2 metų kalbėkite ir pateikite nestereotipinio elgesio, pasirinkimų, praktikų patirtis kaip esančias šalia stereotipinių. Priklausomai nuo vaikų amžiaus (nuo 4/5 metų) bandykite įtraukti juos į diskusiją, ką ir kaip jie mato, paprašykite pasidalinti savo patirtimi. Dalyse 3.2. - 3.4. pateiktus praktinius užsiėmimus galite taikyti ir dalimis, pvz. Diskusija su jaunesnio amžiaus vaikais gali ir nevykti, bet pati veikla gali būti atlikta būtent, kaip nestereotipinių praktikų pavyzdžiai.

Nepamirškite kasdien su vaikais kalbėti ir pateikti nestereotipinius pavyzdžius kaip duotybę, ypač su jaunesnio amžiaus vaikais (iki 3 metų). Naudokite lyčiai jautrią ir įvairią, įtraukia kalbą, kalbėkite ne vien apie pilotus, bet ir pilotės. Tada jiems atrodo, kad tai ir yra natūralus elgesys, įprasta gyvenimo tvarka, o ne specialus išskirtinis atvejis.

3.1.1. "Gėlės žiedas mamytei". Mokslas ir technologijos (5)

iki 35 min

Mokymosi tikslai

Jaustis patogiai su stereotipiškai lyties neatitinkančiais pasirinkimais

Priemonės

4 stiklainiai/talpos

4 skirtingų spalvų maistiniai dažai (mėlyna, žalia, raudona, violetinė)

Baltų gėlių žiedų (ramunėlės, astrai, gvazdikai ar pan. struktūros)

Žiūrėkite mokamuosius filmukus apie pirmus pavasario žiedus.

Vaikai sužinos apie gėlės struktūrą, kad augalai, kaip ir gyvūnai, turi "kraujagyslių" sistemą - vamzdelius, kurie pumpuoja ir paskirsto vandenį ir maistines medžiagas visame augale.

Pasiūlykite vaikams atlikti eksperimentą, kad aiškiai pamatytumėte "kraujagyslių" sistemos darbą.

Talpas užpildykite vandeniu nudažytu skirtingomis maistinių dažų spalvomis.

Paraginkite vaikus pamerkti gėles į skirtingų spalvų vandenį. Duokite berniukams gėles pamerkti į raudoną, violetinį vandenį, o mergaitėms - į mėlyną ar žalią vandenį.

Atkreipkite dėmesį kaip vaikai reaguoja į pasiūlytas spalvas.

Su vyresniais vaikais (3-8) aptarkite kodėl nusidažo augalo žiedai ir lapai, detaliau aptarkite žolinių augalų sandarą, medžiagų takus.

3.1.2. "Gėlės žiedas mamytei". Laikas ir erdvė (M)

15 - 25 min

Mokymosi tikslai

Jaustis patogiai su stereotipiškai lyties neatitinkančiais pasirinkimais

Priemonės

Spalvotas popierius (mėlyna, žalia, raudona, violetinė, rožinė, ruda, oranžinė)

Geometrinės formos (trikampis, kvadratas, apskritimas)

Žirklys

Flomasteris/pieštukas

Gėlių vazų ir žiedlapių bei geometrinių figūrų pavyzdys (pateikiama)

Atsispausdinkite ir išsikirpkite gėlių vazas ir žiedlapius, geometrines figūras iš pateiktų pavyzdžių

Nupieškite gėlių stiebus.

Kiekvieną geometrinę figūrą priklijuokite prie skirtingos vazos (3 vazos). Tuomet mažesnes geometrines figūras priklijuokite prie skirtingos spalvos ar formos žiedlapių).

Pastaba: Vyresniems vaikams (nuo 3 metų) pasiūlykite patiems iškirpti vazas, geometrines figūras ar žiedlapius, bei priklijuoti geometrines figūras.

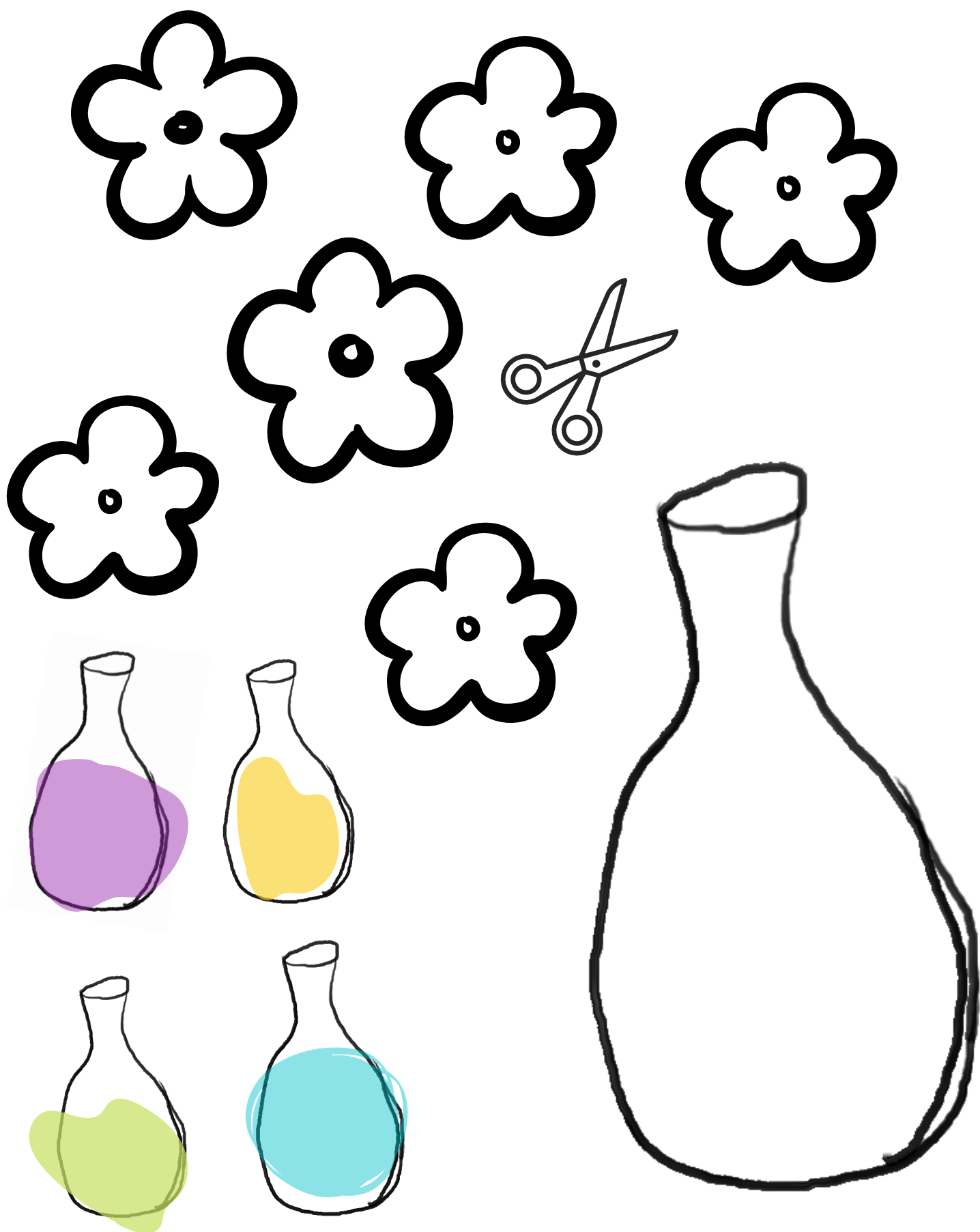
Pastaba: žiedlapiams naudokite skirtingos spalvos popierių.

Pastaba: 1 geometrinė figūra - viena spalva, ar žiedlapio forma.

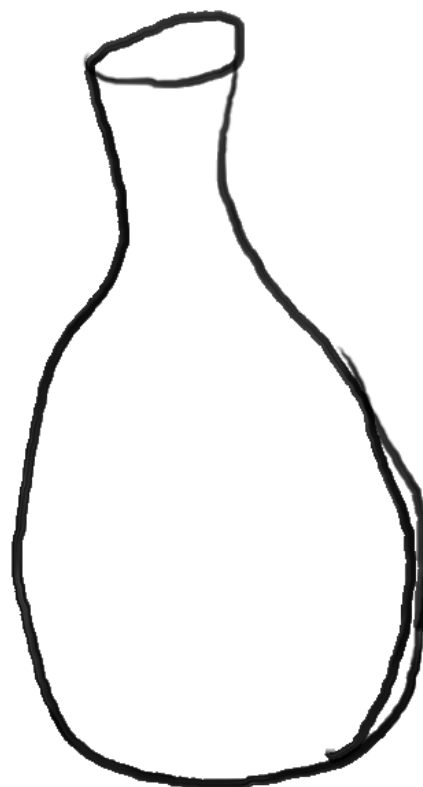
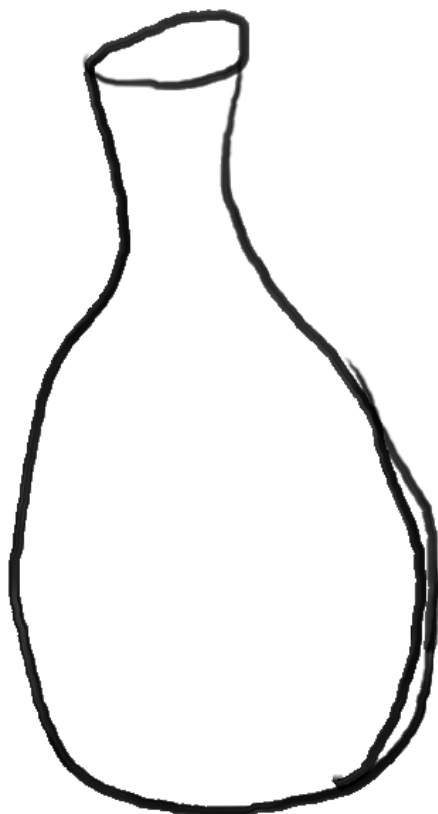
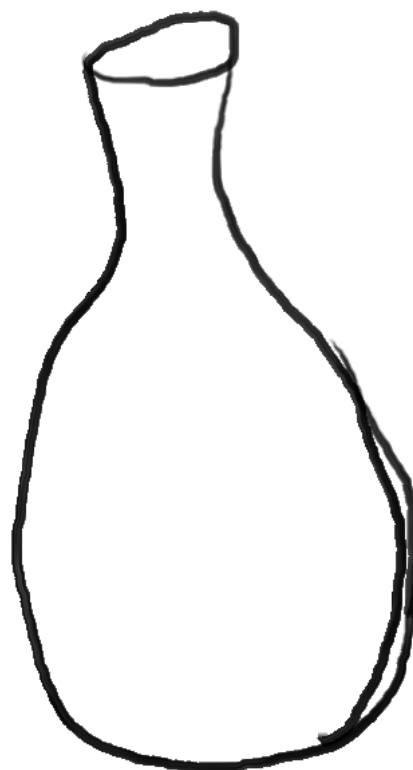
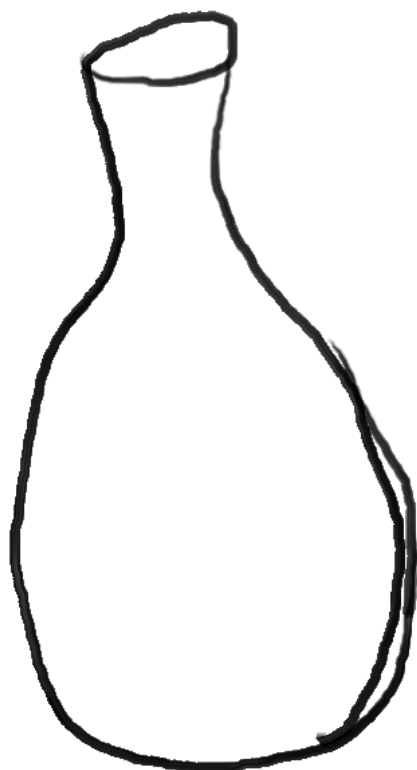
Pakvieskite vaikus išdėstyti gėles vazoje pagal žiedlapių ir vazų formas.

Patarimas: skatinkite berniukus/mergaites naudoti visas spalvas, ne tik stereotipines, skatinkite juos visas gėles sudėlioti į vazas.

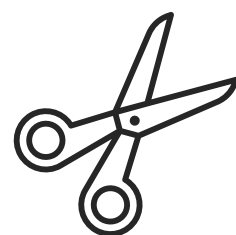
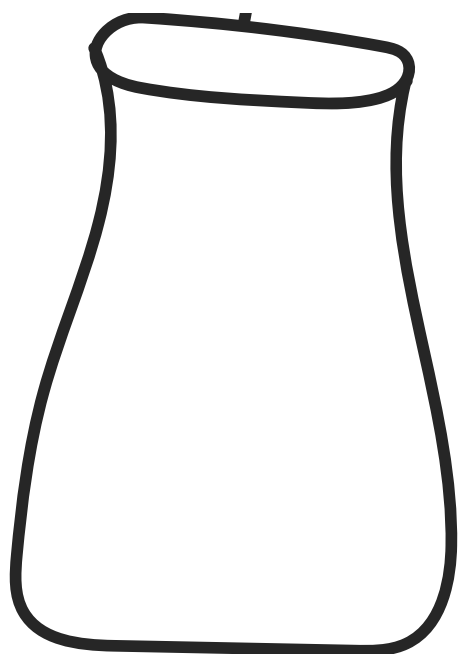
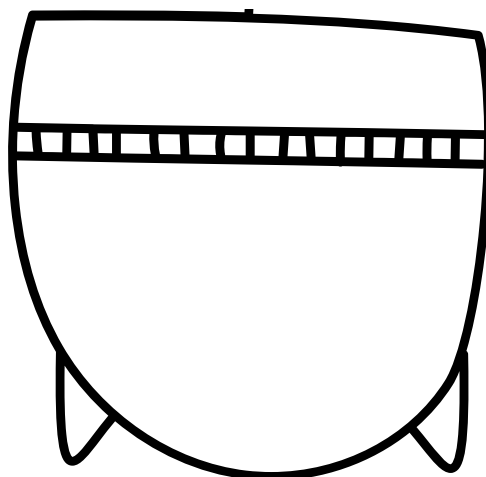
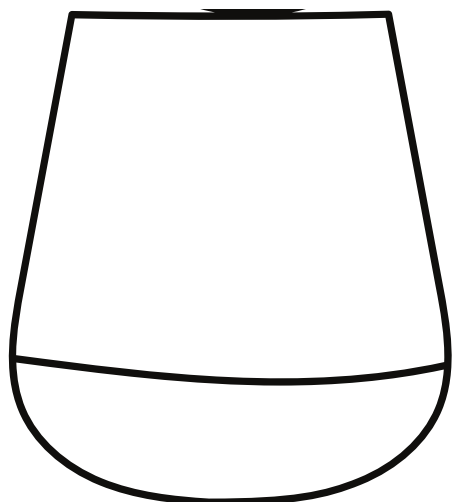
GĒLĒS ŽIEDAS MAMYTEI

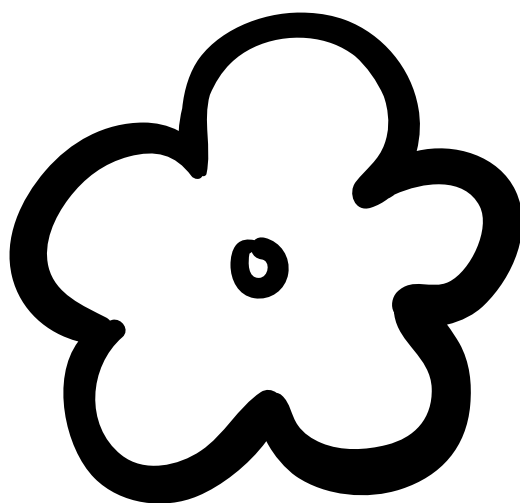
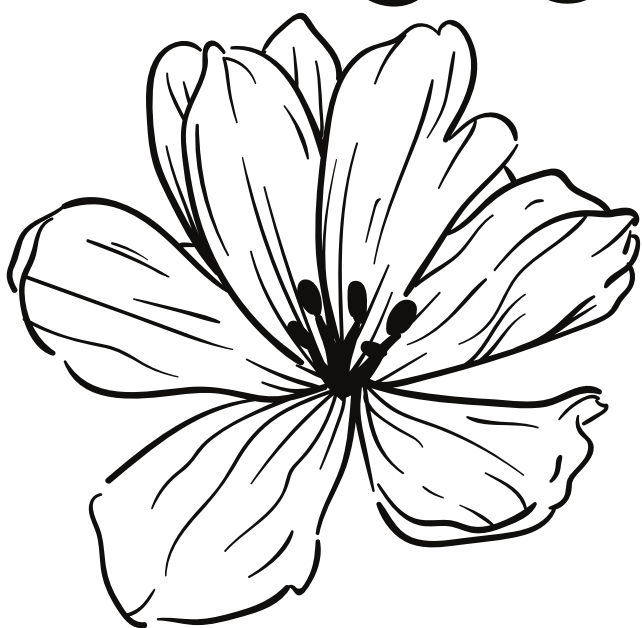
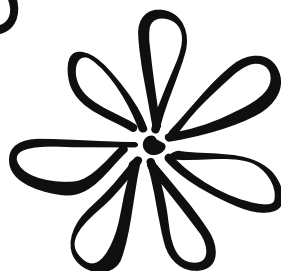
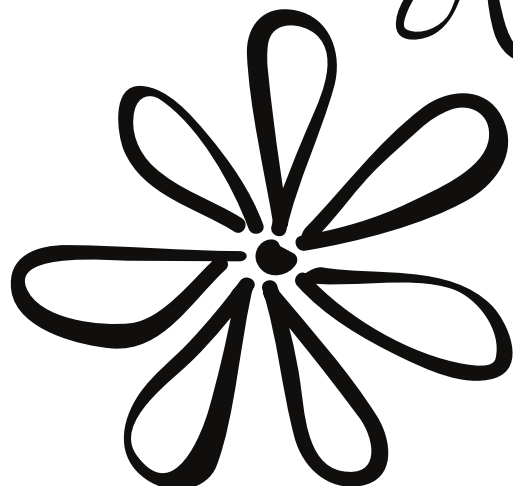
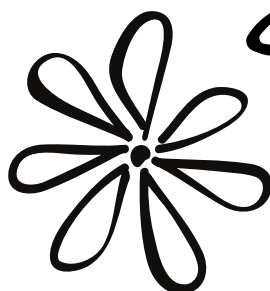
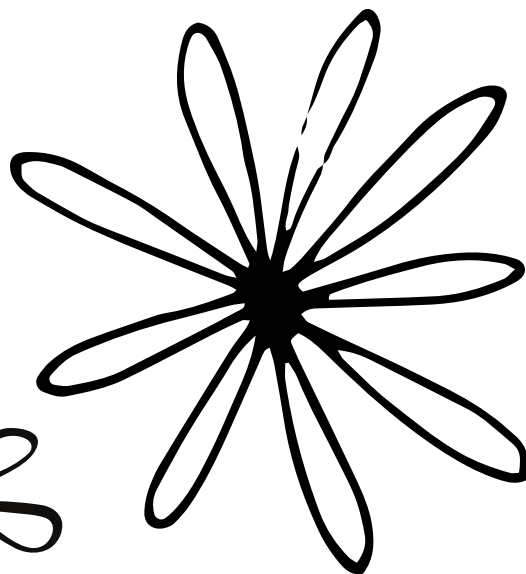
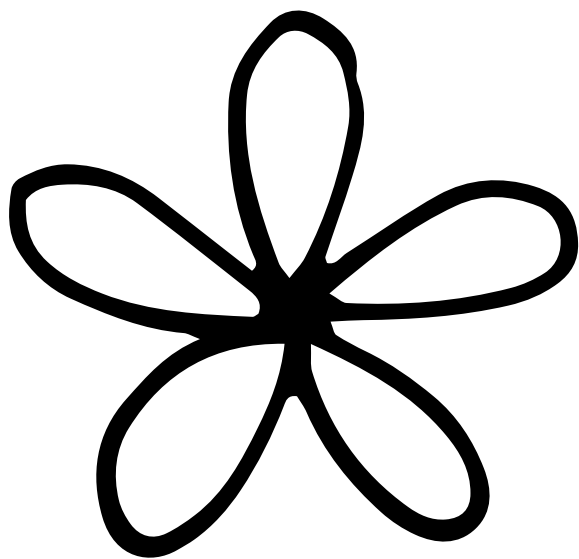
GĒLĒS ŽIEDAS MAMYTEI

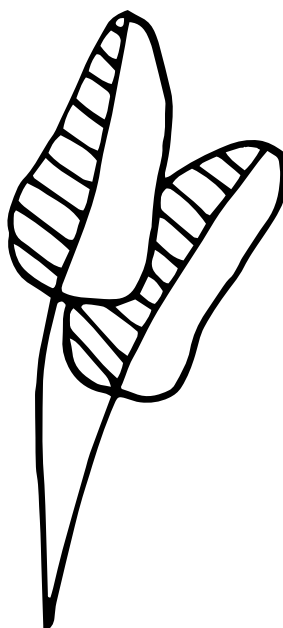
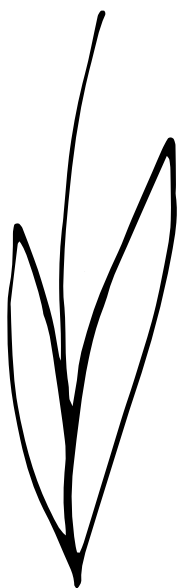
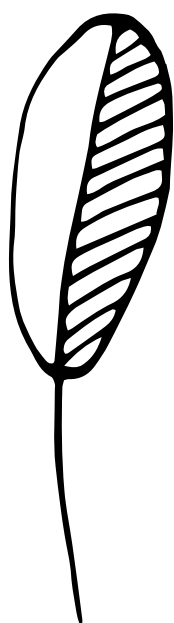
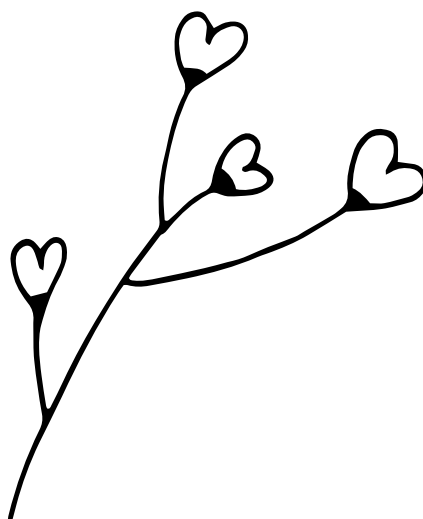
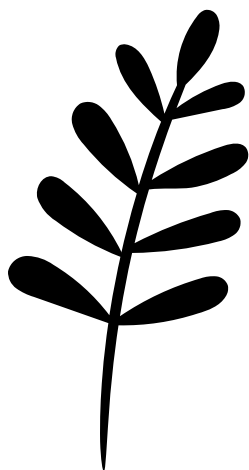
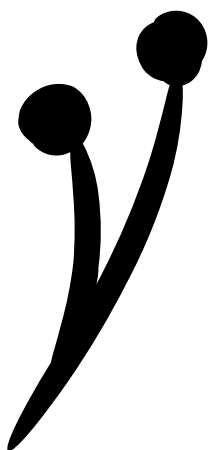
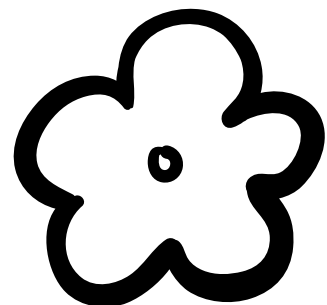
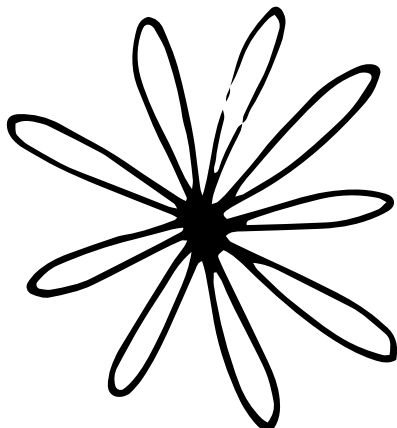
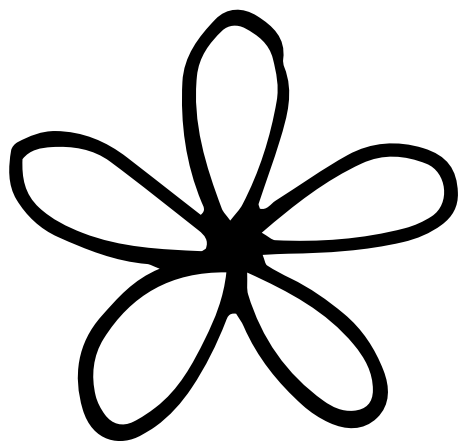
GĒLĒS ŽIEDAS MAMYTEI

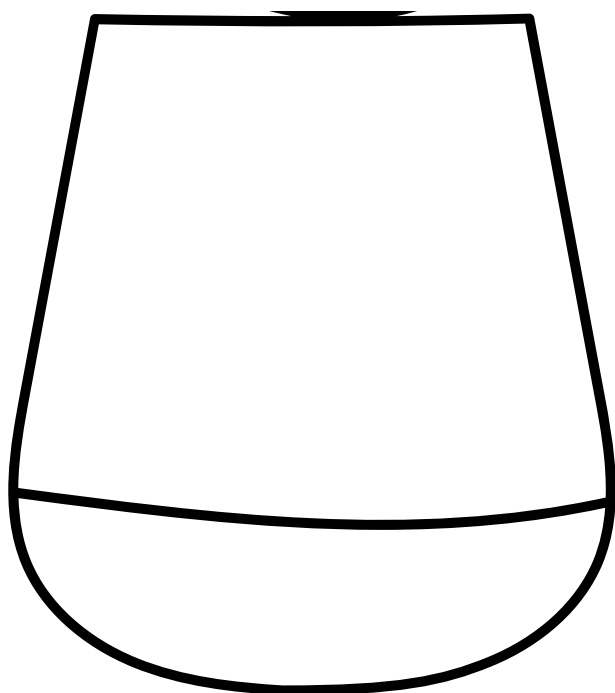
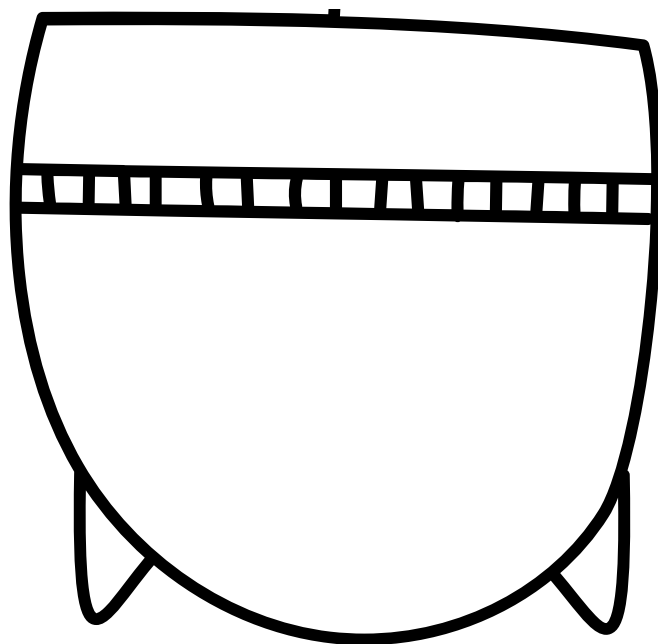
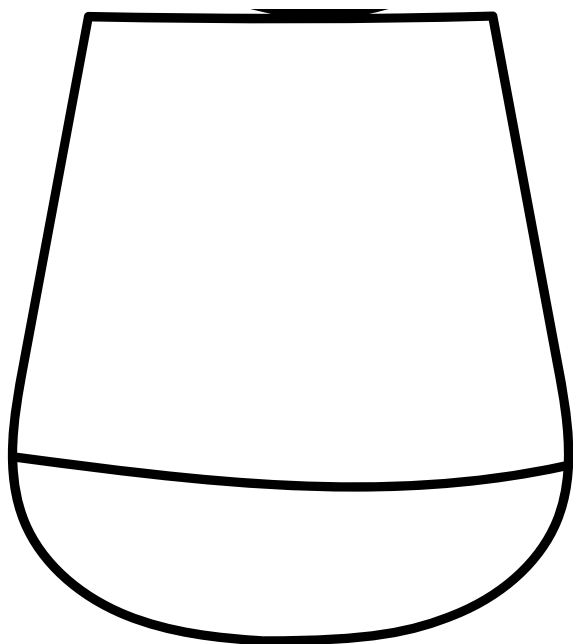
GĒLĒS ŽIEDAS MAMYTEI

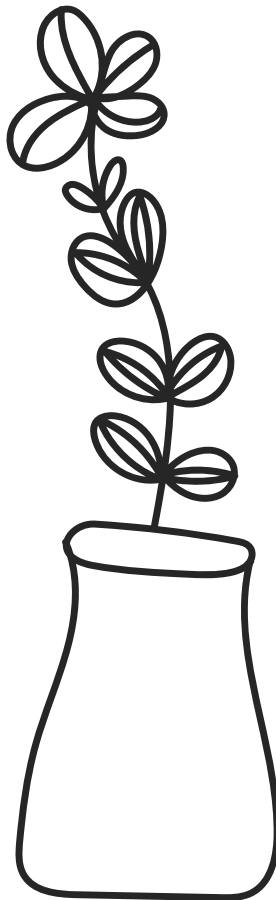
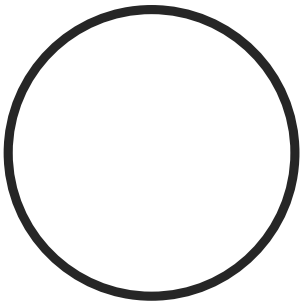
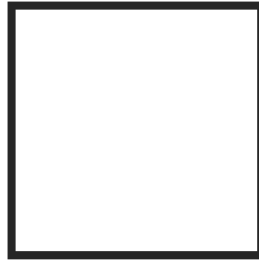
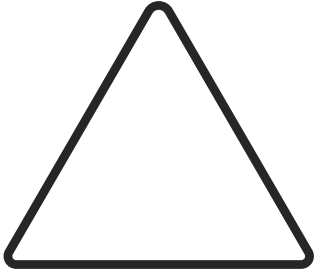

GĒLĒS ŽIEDAS MAMYTEI

GĒLĒS ŽIEDAS MAMYTEI

PRAKTINIAI UŽSIĖMIMAI

MOKSLAS IR TECHNOLOGIJOS

3.2. Mokslas ir technologijos (ST)

Mokslas, kuomet vaikai bando išsiaiškinti kaip veikia pasaulis, o mes jiems padedame. Pasitelkiami moksliniai metodai, kaip stebėjimas, klausimų formulavimas, prielaidų darymas, eksperimento atlikimas, diskusijos bei išvadų formavimas.

Technologijos padeda vaikams suvokti, priežasties ir pasekmės ryšį, ne tik išmokti naudotis informacinėmis technologijomis, prietaisais, bet ir naudotis paprastomis priemonėmis, įrankiais (pvz. žirklys, skriestuvai ir pan.).

3.2.1. ČIPOLINO KASOS

iki 1 savaitės/periodiškai (pagal augimo laiką, gali būti ir ilgesnis laikas + knygos skaitymas)

Mokymosi tikslai

- Pastebėti lyčių stereotipus susijusius su išvaizda, priskiriamomis savybėmis bei galimybėmis (profesija)
- Paskatinti vaikus atsisakyti stereotipinių nuostatų ir vertinimo remiantis lyčių stereotipais
- Didinti vaikų supratimą apie biologiją (svogūno augimo principai) bei literatūrą - integruotas užsiėmimas

Priemonės

- Knyga „Čipolino nuotyčiai“, Džanis Rodaris (Gianni Rodari)
- Svogūno auginimui:
 - Svogūnų (priklausomai nuo vaikų sk.)
 - Stiklainių (priklausomai nuo vaikų sk.)
 - Vandens
- Svogūno kasų matavimui:
 - Liniuotės
 - Lapo popieriaus ir pieštukų
- Svogūno šukavimui:
 - Žirklių
 - Gumytės pynimui ir pan.
- Svogūno aprengimui:
 - Keleto tūbelių klijų
 - Popieriaus lapų
 - Pieštukų, flomasterių
 - Rūbų formos lipdukų

1. Pakvieskite vaikus paskaityti pasaką „Čipolino nuotyčiai“ ir užsiauginti savo svogūnelį (pasakos skaitymas – literatūra).
2. Paraginkite vaikus užsiauginti savo Čipolinę ar Čipoliną. Į stiklainius įpilkite vandens ir pamerkite svogūną
3. Pasiūlykite vaikams nusipiešti savo svogūną, jo šukuoseną, duoti svogūnui vardą.
4. Kol auga svogūno „kasos“ aprenkite svogūnus (dekoruokite svogūnų vazonėlius). Nepamirškite užrašyti vaiko svogūnui suteikto vardo.

5. Augant svogūno laiškams, juos išmatuokite ir ne vėliau kaip po 5 dienų atidarykite kirpyklą.
6. Išmatuokite galutinį svogūno laiškų ilgį ir pakvieskite vaikus sušukuoti svogūnus (kirpti, pinti kasas ir pan.)
7. Pasiūlykite vaikams padiskutuoti pagal tai kokius jų pasirinkimus pastebėjote (ar tik ilgus laiškus turintis svogūnas buvo laikomas mergaitė. Ar visi vaikai įsitraukė į kirpyklos darbą, kodėl? Ir pan.)

PATARIMAI

- Pratimas rekomenduojamas ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams (3-6 metų amžiaus). Užduotis sukurta atsižvelgiant į vaikų raidos etapus, ką mažesnio amžiaus vaikai supranta, kiek informacijos gali priimti.
- Atkreipti vaikų dėmesį į tai, kad mergaitės gali būti trumpais plaukais, o berniukai irgi ilgais.
- Atkreipti vaikų dėmesį į tai, kad mes kartais skirstome žmones pagal išvaizdą nusprendę, kad viena ar kita yra tinkama ar priimtina jiems/joms. Skatinkite vaikus suabejoti stereotipinėmis nuostatomis (pvz. kad ilgus plaukus, ar plaukus surištus į kasas turintis svogūnas gali būti tik mergaitė, arba kad mėlynais šortais aprengtas svogūnas gali būti tik berniukas).
- Atidarius kirpyklą atkreipti dėmesį, kaip vaikai apibūdino profesiją, kas vaikų nuomone gali būti kirpėjas ir kodėl. Analizuokite ką vaikai sukūrė, kokias spalvas rinkosi bei vardus. Jei klasė multikultūrinė skirkite laiko aptarti skirtingų vardų reikšmes, priimti kitą kultūrą.
- Stebėkite laiškų augimo procesą, matuokite plaukų ilgį ir žymėkite popieriaus lape. Priešmokyklinės grupės vaikai gali patys bandyti atlikti ir užrašyti matavimus.
- Stebėkite laiškų augimo procesą aptarkite su vaikais „kur dingsta vanduo?“, kodėl šešėlyje (ne ant palangės) stovintis svogūnas kitaip augina „kasas“? (biologija)
- Su vaikais aptarkite pasaką bei jos veikėjus (literatūra).

Pasiūlykite vaikams nusipiešti savo svogūną, jo šukuoseną, duoti svogūnui vardą

3.2.2. SPALVOTI KAMUOLIUKAI

Adaptuota pagal Norvegijos profesinės sąjungos Finansforbundet kampaniją Tarptautinės moters dienos proga
(2018 m.)

15 min.

Mokymosi tikslai

- Supažindinti vaikus su nevienodo darbo užmokesčio problematika
- Parodyti vaikams, kad už vienodą darbą mergaitės ir berniukai būna vertinami skirtingai, nepriklausomai nuo jų įdėtų pastangų ir kad tai yra neteisinga. Tokia situacija yra netoleruotina ir svarbu pastebėti, įvardinti ir kalbėti apie tai
- Pastebėti lyčių stereotipus ribojančius pasirinkimo galimybes (veikla/profesija)

Priemonės

- Dviejų spalvų, vienodo dydžio kamuoliukų (vienodas vnt skaičius)
- Dviejų vienodo dydžio talpų (dėžė, kibiras, puodas, ir pan.)
- Chronometro arba mob. telefono su chronometro funkcija
- Konferencinio bloknoto lapo/lentos (rezultatams žymėti)
- 2-3 skirtingų spalvų markerių
- 2 vienodo dydžio didelių taurių/stiklinių (permatomų)- 1 vieta
- 4 vienodo dydžio mažesnių taurių/stiklinių (permatomų)- 2,3 vieta
- Prizų (vaisiai, saldainiai, uogos, kt.)

1. Pasiruošimas:

Surinkite vienos spalvos kamuoliukus į vieną indą, kitos spalvos kamuoliukus į kitą indą. Suskaičiuokite, kad induose būtų po vienodą skaičių kamuoliukų.

Pasiruoškite prizus. Pirmos vietos laimėtojams pripildykite 2 vienodo dydžio dideles taures/stiklines, Antros ir trečios vietos laimėtojams atitinkamai mažiau pripildykite dvi ir dvi mažesnes vienodo dydžio taures/stiklines.

PASTABA: Prizą už apdovanojamą vietą gauna abu komandos dalyviai, tačiau faktiškai ir vizualiai komandos narių prizų kiekis skiriasi, mergaitės prizas turi būti vizualiai mažesnis nei jos komandos draugo berniuko.

PASTABA: Turėkite mini prizą už aktyvumą ir pagalbą sekundantui.

2. Pakvieskite vieną vaiką būti sekundantu.

3. Suformuokite 3 komandas (komanda sudaro 2 skirtingos lyties žmonės (mergaitė ir berniukas)).

4. Paraginkite komandas tarpusavyje sugalvoti sau pavadinimus. Atkreipkite dėmesį, kad komandos nariai bendrautų tarpusavyje ir tartųsi, paskatinkite komandiškumą.

PASTABA: Jei įsitraukti nori visi vaikai ir komandų susidaro daugiau nei 3, organizuokite žaidimą etapais ir rezultatus skelbkite visus kartu, atitinkamai apskaičiuokite kiek vnt. daugiau reikės šių priemonių (2 vienodo dydžio didelių taurių/stiklinių (permatomų), 4 vienodo dydžio mažesnių taurių/stiklinių (permatomų) ir prizų.)

5. Kol komandos galvos pavadinimus, sekundantui pristatykite jo veiklą. Sekundantas turės fiksuoti laiką ir jį užrašyti rezultatų lape/lentoje.

PASTABA: sekundantu su auklėtojo pakalpa gali būti vaikas pažįstantis skaičius/mokantis nukopijuoti skaičius. Atliekant užsiėmimą su jaunesniais vaikais sekundantu būna auklėtojas ar kitas asmuo.

6. Komandų sugalvotus pavadinimus užrašykite rezultatų lentoje (jei sekundantas moka rašyti, paskatinkite jį užrašyti pavadinimus.)

7. Pristatykite Žaidimo taisykles:

Komandos nariai turi kuo greičiau surinkti spalvotus kamuoliukus į talpas. Viena talpa/dėžė skirta tik vienos spalvos kamuoliukams.

Laimi komanda greičiausiai atlikusi užduotį.

Kiekviena komanda apsitaria savo strategiją (skirkite tam iki 2 min.)

PASTABA: priminkite vaikams, kad jie žaidžia komandoje ir turi tartis su savo komandos nariu.

PASTABA: pasiteiraukite vaikų ar jie suprato taisykles, ar neturi klausimų.

8. Išpilkite kamuoliukus iš talpų/dėžių daugiausia 3 metrų spinduliu (priklausomai nuo turimos erdvės ir vaikų amžiaus), dėžes padėkite vieną šalia kitos centre. Paskelbkite žaidimo pradžią.

PASTABA: paskelbus žaidimo pradžią sekundantas paleidžia chronometrą.

9. Stebėkite kaip vaikai renka kamuoliukus, ar dirba komandoje, atkreipkite dėmesį kokias strategijas naudoja. Kuomet visi vienos spalvos kamuoliukai yra dėžėse stabdykite žaidimą.

Sekundantas rezultatą užrašo rezultatų lentoje/lape.

10. Pakvieskite kitą komandą žaisti ir kartokite 8-9 punkto veiksmus.

11. Visoms komandoms sudalyvavus, paskelbkite laimėtojus, apdovanokite. Išdalinkite prizus Pirmos vietos laimėtojams 2 vienodo dydžio didelės taures/stiklines, mergaitėi įteikite vizualiai mažiau pilną nei berniukui. Antros ir trečios vietos laimėtojams atitinkamai mažiau pripildykite dvi ir dvi mažesnes vienodo dydžio taures/stiklines, mergaitėms įteikite vizualiai mažiau pilną nei berniukui.

PASTABA: Stebėkite vaikų reakciją ir replikas dėl skirtingo komandos narių įvertinimo. Jei vaikai nepastebėjo atkreipkite jų dėmesį į tai. Pradėkite diskusiją, pasiteiraukite kaip vaikai jaučiasi, kai mato, kad jų darbas komandoje įvertintas nevienodai, paskatinkite diskusiją ar taip teisinga, kodėl jų nuomone taip atsitiko.

Naudingi patarimai

- Pratimas rekomenduojamas priešmokyklinio amžiaus vaikams ir pradinukams (5-8 metų amžiaus) bei vyresniems vaikams ir jaunimui.
- Jei nėra galimybės formuoti komandas iš 2 skirtingos lyties atstovų (mergaitė ir berniukas). Pasiūlykite išsitraukti vaidmenį. Pasiruoškite lapelius su užrašu mergina, vaikinai, (tiek vnt. Kiek formuosite komandų) ir sekundantas, pasiūlykite užsiėmimo dalyviams išsitraukti. Pasiūlykite įsijausti į vaidmenį, susigalvoti savo išvaizdą vardą.
- Paskatinkite vaikus pasidalinti patirtimi ar jiems patiems neleido kažko daryti ko jie nori vien dėl to, kad yra mergaitė arba berniukas. Aptarkite vaikų patirtis, pastiprinkite juos, patvirtinkite, kad jų jausmai yra teisingi ir tinkami.
- Įkvėpimui <https://www.youtube.com/watch?v=7n3Sov7Zctk>
- Pabrėžkite, kad vaikai yra komanda (paskatinkite sugalvoti pavadinimą komandos).
- Stebėkite kaip vaikai pasidalino darbais, ar padėjo vienas kitam, atkreipkite pačių vaikų dėmesį į tai, kad jie dirbo kaip komanda ir patys apsitarė strategiją vienodai prisidėjo prie komandos rezultato, tad apdovanoti turėtų būti vienodai, kaip komandos nariai.

PRAKTINIAI UŽSIĖMIMAI

LAIKAS IR ERDVĖ

3.3.1. TRYS PARŠELIAI KITAIP

Trukmė

iki 25 min (jei statysite namelius veiklas išdėstykite per keletą etapų po 25 min)

TIKSLAI

- Paskatinti vaikus atsisakyti stereotipinių nuostatų ir vertinimo remiantis lyčių stereotipais
- Paskatinti vaikus pamatyti, kad tiek merginos, tiek vaikinai gali dalyvauti projektavimo, statymo, saugojimo veiklose
- Paskatinti vaikus pamatyti, kad pavojingi gali būti tiek moterys, tiek vyrai

PRIEMONĖS

- Istorija Trys paršeliai
- Priemonės namelių statymui:
 - Šiaudų nameliui – gėrimų šiaudeliai, šiaudai
 - Šakų nameliui – dantų/ausų krapštukai, pagaliukai/šakelės
 - Plytų namelis – konstruktoriaus kaladėlės
- Priemonės paršelių ir vilko gaminimui:
 - Popieriniai puodeliai ar tualetinio popieriaus tūbelė, popierinė lėkštė (bent po vieną kiekvienam vaikui)
 - Spalvotas popierius/ iškarpos
 - Priklijuojamos aplikacijos (akytės, sagutės, vatos rutuliukai ir pan.)
 - Flomasteriai, pieštukai
 - Klijai
 - Žirklys
 - Plaukų džiovintuvo

EIGA

1. Papasakokite vaikams „Trijų paršelių“ istoriją KITAIP (literatūra)
2. Pasiūlykite vaikams pasigaminti istorijos herojus (suteikite herojams vardus (lytį))
3. Grupelėse arba individualiai (priešmokyklinio ir mokyklinio amžiaus vaikai) pastatykite paršelių namelius. Apgyvendinkite paršelius nameliuose.
4. Patikrinkite namelių tvirtumą. Feno/vilko pagalba.

Naudingi patarimai

- Pratimas rekomenduojamas ikimokyklinio, priešmokyklinio amžiaus vaikams (3-6 metų amžiaus) ir mokyklinukams.
- Atkreipkite vaikų dėmesį į tai, kad projektuoti gali ir mergaitės, ir berniukai. Su vaikais apžvelkite jų namelius (paršiukus, vilkus), pastebėkite jų įvairovę. Paskatinkite vaikus atkreipti dėmesį į tai, kad kuo daugiau ir įvairesnių žmonių dirba kartu, rezultatas būna įvairesnis, patogesnis daugiau žmonių, nes kiekvienas turi labai skirtingą patirtį ir projektuojant naudojasi savo patirtimi (pvz. aukštaūgė gal niekada nepagalvos, kad reikėtų papildomo laiptelio, kad būtų galima patogiai pamatyti kas yra lentynoje ir pasiekti tą daiktą, o žemesnio ūgio tai atrodys natūralu ir iškart laiptelį suprojektuos).
- Atkreipkite vaikų dėmesį į tai, kad statybininkėmis gali būti ir mergaitės, ir kad ne nuo lyties priklauso ką tu gali (pabandykite su vaikais pakelti skirtingo svorio daiktus (visi vienu metu kelia to pačio svorio/tą patį daiktą iš eilės ir pasižymi), paprašykite, kad vaikai pasižymėtų kaip jiems sekasi kelti (lengva, sunku) po kiekvieno pakėlimo. Susumuokite rezultatus su vaikais, pastebėkite ar sunkumas priklausė nuo lyties, ar nuo kitų savybių. Paskatinkite vaikus padiskutuoti kokiose profesijose/veiklose reikalinga fizinė galia, kad ji nepriklauso nuo lyties).
- Padiskutuokite apie tai, kad tiek mergaitės, tiek berniukai gali būti tvirti ir stiprūs. Bet kartu kažką sunkiai nešti yra lengviau ir smagiau (vieną akmenį nešant keliems daug lengviau ir greičiau, nei vienam berniukui).

du paršiukai ir sesutė

- Galima skaityti/pasakoti istoriją, vieną herojų pavadinant paršiuke (mergaite), vilkas gali būti vilke (moteris), paršiukus gali išlydėti ir tėtis, tėtis su mama, mama su močiute (atliepiant į šeimų sudėtį esančią grupėje)
- Pasiūlykite vaikams patobulinti namelius, perstatyti, kokios priemonės reikalingos? Kaip sutvirtinti?
- Istorija labai mėgstama 2-3 metų amžiaus vaikų.

2-3 m amžiaus vaikams adaptuotas užsiėmimo variantas:

Papasakokite vaikams „trijų paršelių“ istoriją KITAIP (vieną herojų pavadinant paršiuke (mergaite), vilkas gali būti vilkė (moteris), paršiukus gali išlydėti ir tėtis, tėtis su mama, mama su močiute (atliepiant į šeimų sudėtį esančią grupėje)).

Su vaikais pagaminkite tik paršelius ir vilką.

· Priešmokyklinio amžiaus vaikams (5-6 m.) papildoma užsiėmimo veikla:

Su vaikais pagaminkite paršelius - raidė P, vilkas - raidė V

3.3.2. KAS KĄ DIRBA VISA DIENA

Adaptuota pagal "Les p'tits égaux", Prancūzija

Trukmė

35 min.

- Skatinti vaikus matyti abi lytis kaip gebančias aktyviai dalyvauti visuose šeimos gyvenimo aspektuose
- Paskatinti vaikus pamatyti, kad šeimoje yra įvairių užduočių dalijimosi būdų ir tiek mama/sesė/močiutė, tiek tėtis/brolis/senelis/ gali prisidėti prie taisymo/remonto, kraustymosi, namų ruošos, organizavimo ir kitų darbų.
- Paskatinti vaikus atsisakyti stereotipinių nuostatų ir vertinimo remiantis lyčių stereotipais

Priemonės

- Namų brėžinys, pateikiamas "Namų maketas" (atspausdinkite tiek kopijų, kiek grupėje yra vaikų, rekomenduojama A3 formatu)
- Lipdukai, kuriuos reikia iškirpti, pateikiama "Lipdukų maketas"
- Klipai
- Žirkklės
- Keletas lapų popieriaus (>80 gsm)
- Flomasteriai, pieštukai

1. Pakvieskite vaikus pasidalinti kaip prasideda/baigiasi jų diena. Kreipkite pokalbį link darbų pasidalijimo namuose (kas ką daro?).

PASTABA: turėkite omenyje, kad kai kurie vaikai gali gyventi tik su vienu iš tėvų ir broliais/seserimis arba seneliais.

2. Išdalinkite kiekvienam vaikui po namų piešinį. Aptarkite, kokie kambariai yra piešinyje, priminkite vaikams apie buvusį pokalbį, kai jie dalinosi apie darbų pasidalijimą namuose.

PASTABA: Paskatinkite 5-8 metų amžiaus vaikus, pačius nusipiešti savo namą.

3. Išdalinkite vaikams popieriaus lapus ir pakvieskite nusipiešti lipdukus. Pasiūlykite jiems nupiešti lipdukų vaizduojančių 5 skirtingas namų ruošos veiklas atliekamas įvairių personažų (moteris arba vyras atlieka vieną veiklą) namuose/skirtinguose kambariuose.

PASTABA: 3-5 metų amžiaus vaikams išdalinkite paruoštus lipdukus.

4. Priminkite vaikams išskirti lipdukus su įvairiais personažais atliekančiais darbus namuose. Paprašykite vaikų suklijuoti lipdukus turimame name, jo kambariuose.
 5. Kai vaikai baigs klijuoti – iškabinkite namus visiems apžiūrėti.
 6. Pasirinkite keletą namų (geriausia tuos, kuriuose yra nestereotipinių/netradicinių elementų dalijantis buities darbas) ir paprašykite jų autorių ateiti ir pristatyti juos klasei.
 7. Padiskutuokite su vaikais:
 - o Kas dažniausiai atlieka namų ruošos darbus ?
 - o Ar gali namus valyti ir tėčiai/broliai/seneliai?
 - o Ar padedate tėvams tvarkyti namus?
 - o Ar berniukai ir mergaitės gali tvarkyti namus?
 - o Kas namuose skalbia?
 - o Ar pažįstate tėtius/brolius/senelius, kurie skalbia/džiovina/lygina?
 - o Kodėl kai kurie tėčiai/broliai/seneliai nenori ar negali to padaryti?
 - o Kas dažniausiai naudoja įrankius namuose (pjūklas, plaktukas ir pan.)?
 - o Ar manote, kad mamos/sesės/močiutės žino, kaip naudotis įrankiais?
 - o Kodėl kai kurios mamos/sesės/močiutės nenori ar negali jų naudoti?
 - o Ar manote, kad saugiau gaminti vakarienę nei naudoti pjūklą? Kodėl taip yra?
 - o Kas dažniausiai ruošia valgį namuose?
 - o Ar manote, kad tėtis/brolis/senelis gali gaminti maistą?
 - o Kas dažniausiai laisvalaikiu žiūri televizorių, naršo telefone/kompiuteryje/plančiatelyje, skaito laikraštį/žurnalus/knygą?
 - o Ką per tą laiką veikia kitas tėvas/brolis ar sesė/senelis ar senelė?
 8. Užbaikite veiklą nurodydami, kad mamos/sesės/močiutės ir tėčiai/broliai/seneliai gali padėti vieni kitiems namuose, nesvarbu, ar tai būtų valymas, maisto gaminimas, sodininkystė ar puošyba, ar sodininkystė. Pakvieskite vaikus, kurie savo name nupiešė nestereotipinius pasirinkimus, plačiau papasakoti, apie šiuos pasirinkimus namuose.
 9. Padiskutuokite su vaikais apie tai, kiek laiko užtrunka namų ruošą. Paraginkite juos pasidalinti tuo ką jie mėgsta veikti laisvalaikiu. Padiskutuokite kas jų nupieštuose namuose turi laisvo laiko.
- PASTABA:* ši diskusija rekomenduojama su vyresniais 5-8 metų vaikais.

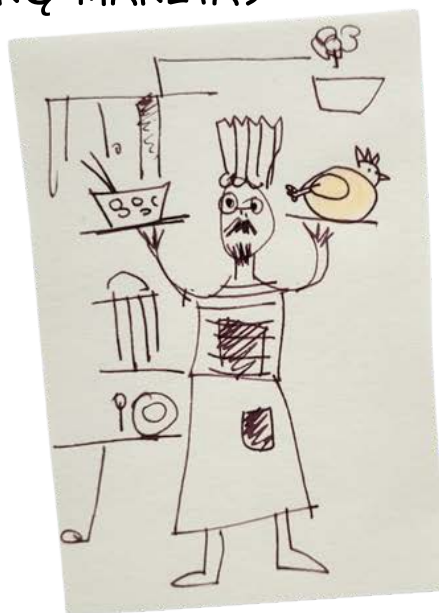
Naudingi patarimai

•Pratimas rekomenduojamas ikimokyklinio, priešmokyklinio amžiaus vaikams (3-6 metų amžiaus) ir mokyklinukams (7 -8 metų amžiaus).

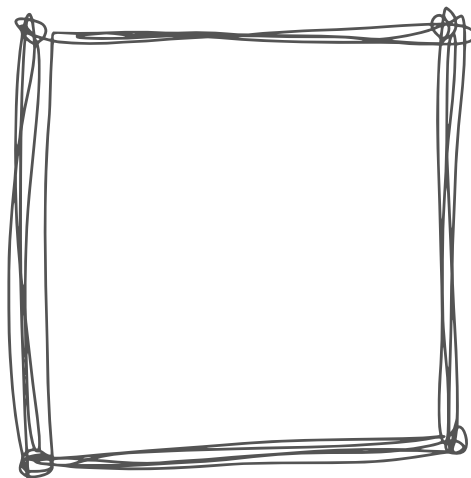
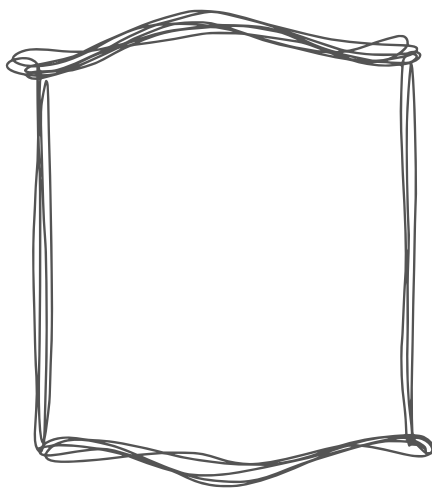
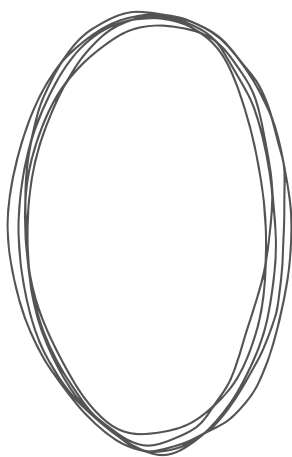
3.3.2. užsiėmimas "KAS KĄ DIRBA VISA DIENA" NAMO MAKETAS

3.3.2. užsiėmimas "KAS KĄ DIRBA VISĄ DIENĄ LIPDUKŲ MAKETAS

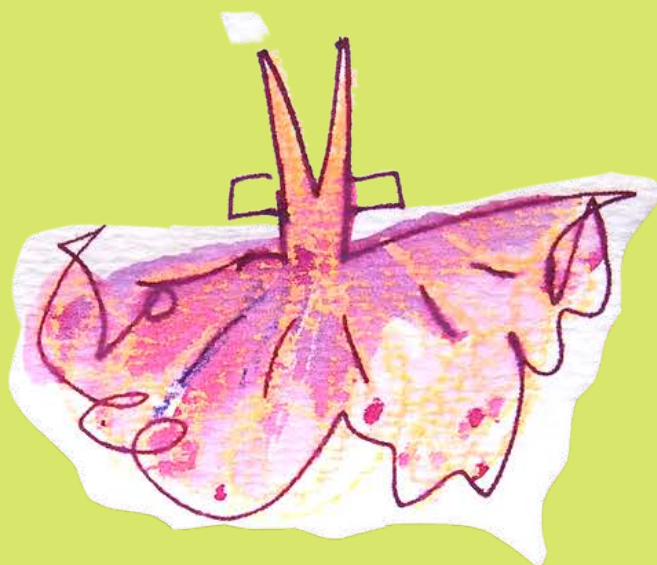

3.3.2. užsiėmimas "KAS KĄ DIRBA VISĄ DIENĄ
LIPDUKŲ MAKETAS
šeimos nariai

PRAKTINIAI UŽSIĖMIMAI

MENAI IR PASAKOJIMAI

Žokėja

3.4.1. MANO ISTORIJŲ KNYGA

Adaptuota pagal "Kartu kuriame pasaką" Darželiai, kuriuose berniukai gali žaisti Pepę Ilgakojinę, o mergaitės - Pirates (Learning Lab Denmark, 2008) p. 33 ir EXPLORING GENDER STEREOTYPES WITH CHILDREN, May 1, 2015 by Meredith @ Homegrown Friends

Trukmė

10 užsiėmimų po 30 min.

- Paskatinti vaikus pastebėti ir atsisakyti stereotipinių nuostatų ir vertinimo remiantis lyčių stereotipais
- Paskatinti vaikus pamatyti, kad tiek merginos, tiek vaikinai gali dalyvauti įvairiose veiklose
- Paskatinti vaikus gerbti kito nuomonę, išreikšti savo nuomonę ir atvirai priimti įvairių pasaulį bei jo patirtis

Priemonės

- Istorija (nutikimas grupėje ar Istorija iš Istorijų pavyzdžių sąrašo (Istorijų pavyzdžiai)
 - Knygos puslapių tekstas (Knygos puslapiai.)
 - Knygos puslapiai su atspausdintu tekstu (Knygos puslapiai SPAUSDINTI)
 - Popieriaus lapų
 - Pieštukų
 - Žirklių
 - Keleto tūbelių klijų
 - Pieštukų, flomasterių
 - Lipdukų, karpinių, atraižų, kitų kūrybinių priemonių
- Knygos puslapių surišimui (priklauso kokį įrišimo būdą pasirinksite):
- Skylamušis
 - Virvelės, kitos priemonės surišimui
 - Segiklis
 - Laminavimo aparatas (papildomas/nebūtinai)
 - Įrišimo aparatas (papildomas/nebūtinai)
 - Įrišimo spiralės (papildomas/nebūtinai)

1. Papasakokite vaikams istoriją, aptarkite situaciją, paskatinkite vaikus sukurti savo knygą.
2. Skirkite laiko vaikams užsirašyti, apipavidalinti pirmąjį knygos puslapį Autorė/Autorius (1 puslapis. Pavadinimas).
3. Supažindinkite vaikus su knygos puslapiais. Paraginkite vaikus prisiminti ko jiems neleido daryti, rengtis, skanauti ar pan. vien dėl jų lyties. Paskatinkite vaikus tai nupiešti (11 ir 12 puslapis) ir įrašykite konkretaus vaiko patirtį.
PASTABA: paraginkite vyresnius vaikus (priešmokyklinukus/pradinukus) pačius perskaityti tekstą, užsirašyti savo vardą.
PASTABA: mažesniems vaikams įrašykite jų vardą iš anksto.
4. Aptarkite vaikų patirtis ir pasiūlykite užpildyti kitą lapą draugės/draugo patirtimi (11 ir 12 puslapis) ir įrašykite konkretaus vaiko patirtį.
5. Pasiūlykite vaikams apipavidalinti kitus puslapius. Perskaitykite kas juose užrašyta.
6. Įriškite knygą. Skirkite laiko dienoje perskaityti visų vaikų knygas.

Kokios būna kojinės
mergaitėms, o kokios
berniukams...?

Naudingi patarimai

- Pratimas rekomenduojamas ikimokyklinio, priešmokyklinio amžiaus vaikams (3-6 metų amžiaus) ir mokyklinukams (7-8 metų amžiaus)
- Atkreipkite dėmesį kaip vaikai dalinasi patirtimis, stebėkite, kad vaikai leistų išsakyti vieni kitiems.
- Pastiprinkite vaikus, kiekviena nuomonė yra svarbi, aptarkite, kad svarbu gerbti kito nuomonę ir išreikšti jausmus.
- Paskatinkite mergaites rinktis drąsius personažus veiklas, išbandykite kas nutiktų, jei mergaitė būtų karžygė?
- Pasiūlykite vaikams sukurti pasakojimą/vaidinimą, kur vaikai atlieka nestereotipinius vaidmenis.

3.4.I. užsiėmimas "MANO ISTORIJŲ KNYGA"

Istorijų pavyzdžiai

1. Istorija

Šiandien pirmoji mano diena „Nendrės“ darželyje. Su šeima atvažiavome į Vilnių iš Klaipėdos. Teko atsisveikinti su kiemo ir darželio draugais, nes mama gavo darbą naujoje įmonėje. Daug nesuprantu, bet dienas ji leidžia prie kompiuterio greitai spaudinėdama mygtukus. Tėtis taip pat pradės naują darbą, tačiau ten dar sudėtingiau, kažką braižo ir skaičiuoja per dienas. Bet noriu papasakoti ne apie tai, o apie keistą dieną. Apie viską iš pradžių...

Primą dieną tėtis palydėjo mane į darželį, tačiau tik trumpam. Mane pasitiko auklėtoja Renata, kuri man ir tėčiui aprodė kur žaisiu, miegosiu, valgysiu. Supažindino mane su (kaip ji pasakė) savanoriais, kurie nekalba lietuviškai. Pribėgusi mergaitė paklausė, kiek man metų. Atsakaiu, kad man jau penki. Ji atsakė, kad šaunu ir nubėgo žaisti į palapinę, stovinčią viduryje grupės. Tai buvo antras keistas dalykas, po tų dviejų lietuviškai nekalbančių suaugusių žmonių grupėje. Mano senajame darželyje palapinės vidury niekada nebuvo. Tokia ta pirmą keista diena (pokalbį tęskite apie kitų tautybių žmones: apie kitas kalbas, kultūras).

2. Istorija

Šiandien atsikėliau gana anksti, vis galvojau ar turėsiu čia draugų. Klaipėdoje kasdien žaisdavau su Toma ir Džiugu. Buvome trys geriausi draugai. Kaip seksis čia? Ar turėsiu draugų? Ir kaip šnekėsiu su tais savanoriais? Nors tėtis su mama ir bandė papasakoti, jog jie atvykę iš Turkijos ir padeda auklėtojoms, moko vaikus. Bet ar aš suprasiu, ką man sakys? Na, bet keliausiu į darželį ir pamatysiu, kaip ten viskas. Šiandien į darželį lydėjo mama ir tėtis. Pasitiko auklėtoja Renata ir pasakė, jog šiandien turėsiu šauniausią dieną pasaulyje. Ir žinote, ką??? Šiandien mačiau traukinį važiuojantį per knygas, dinosaurus, kurių nasruose buvo lėlės, o lėlės vėžimėlyje, robotą iš Lego, taip, taip robotą iš Lego lėlės vėžimėlyje!!! (pokalbį tęskite apie tai, jog žaislai gali keliauti po grupę ir maišytis tarpusavyje).

3. Istorija

Trečioji diena "Nendrėje". Ar aš jums sakiau, kad auklėtojos Renata ir Edita į mus kreipiasi bičiuliai arba draugai. Mano senajame darželyje auklėtoja sakydavo vaikai, berniukai arba mergaitės. O čia sako bičiuliai eikime į lauką! Bičiuliai eikime valgyti! Draugai, kokią pasaką norėtumėte išgirsti! (pokalbį tęskite apie santykius tarp vaikų ir suaugusiųjų).

4. Istorija

Ketvirtoji diena. Mano baimė neturėti draugų sėkmingai subliūško. Šiandien drąsiai galiu sakyti, kad susiradau net tris naujus draugus: Emą, Kasparą ir Donatą. Tiesa, Donatas jau šį rudenį išeina mokytis į mokyklą, todėl jo dažnai nebematysiu. Kasparas į mokyklą eis kartu su manimi, o Emai dar tik trys metai. Keista būti tarp vaikų, kur vienam trys metai, o kitam septyni. Bet išties labai smagu, nes juk Goda, kuriai keturi metai gyvūnų pavadinimus pasako lotyniškai! (pokalbį tęskite apie draugystę neskirstant pagal amžių).

5. Istorija

Penktoji diena. Šiandien Goda pareiškė, jog bus viduramžių karžygys. Įsivaizduojate? Karžygys. Edita (nes prašė nevadinti auklėtoja, o kreiptis vardu) padėjo Godai suradus didelę dėžę iš kurios ji gaminosi kardą. Tiesa apsiaustu tapo skylėta paklodė, bet su iškeltu kardu atrodė ištis drąsi ir ryžtinga (pokalbj tęskite apie laisvę rinktis, kuo norime būti).

6. Istorija

Šiandien buvo liūdna diena, supratau, kad pasiilgau savo draugų Tomos ir Džiugo. Ir prisipažinsiu nuriedėjo, gal ir kelios ašaros. Priėjęs Donatas pasakė, kad viskas čia gerai (nors iš bandžiau nusiūpti, jog man liūdna). Jis pasakė, kad irgi kartais liūdi. Renata priėjusi pasakė, kad liūdėti yra gerai, jei norisi liūdėti, o jei kažko reikės, kad priečiau ir pasakyčiau. O jai patinka apsikabinti, todėl jei tik norėsiu – ji visada pasiruošusi (pokalbj tęskite apie jausmus. Jausti gali visi ir visiu jausmai yra gerai).

7. Istorija

Vakar po darželio grįžęs namo paskambinau Tomai, o paskui Džiugui. Išties jie tiek turėjo klausimų apie mano naują darželį. Toma paklausė, ką šiandien veikėm darželyje. O ką mes veikėm? Ogi šiandien Donatas atsinešė pomidorų sodinukus, kuriuos dviese sodinome į šiltnamį. Pirmą kartą man teko sodinti pomidorą, bet kaip pasakė Renata: Donatas tikrų tikriausias pomidorų sodinimo ekspertas (pokalbj tęskite apie nestereotipinius lyčių pomėgius).

ar turite draugų
iš Brazilijos?

8. Istorija

Šiandien ryte buvo stiprus lietus. Tėtis dėžėse (dalis jų vis dar neiškrautos) rausėsi ir ieškojo guminių batų, mama tepė sau ir tėčiui sumuštinius. Bėgome iš mašinos į darželį labai greitai. Po keramikos auklėtoja Edita paklausė, ar norime keliauti pasivaikščioti per lietuį ieškoti pačios didžiausios balos. Kas čia per klausimas, juk aišku, kad taip. Tiesa, Pijus neturėjo guminių batų (galbūt jie kaip ir mano kokioje nors dėžėje, o gal pritrūko laiko juos rasti...) Pijui batus auklėtoja paskolino iš Godos spintelės. Ar žinote, kad ant rožinių batų taškantis baloje geriau matosi lašai ir tekantis smėlis, nei ant mano tamsių? Prašysiu tėčio ir mamos naujų ryškių batų! (pokalbį tęskite apie spalvas, kurios neturėtų būti skirstomos pagal lytis).

9. Istorija

Šiandien bėgdamas iš namų (kasryt skubame, nes visi itin tingiai keliamės rytais) pagriebiau kiškį ir atbėgau į darželį. Kiškį parvežė krikšto tėtis Adomas iš Norvegijos. Jis kalba norvegų kalba, todėl net neįsivaizduoju, ką jis sako, bet skamba juokingai. Donatas šiandien atsinešė lėlę, kuri buvo tamsios spalvos, suvyniota į visokių spalvų didelį rankšluostį ir turėjo lagaminą pilną drabužėlių, o štai Ema sunkvežimį, kuris buvo už ją didesnis. Į sunkvežimio kabiną tilpo ne tik lėlė, tačiau ir kiškis. O viską užbaigė lenktynės, tiesa sunkvežimio vairuotoju tapo lėlė, o šturmanas (Edita sakė, kad tai žmogus, kuris padeda laimėti vairuotojui) – kiškis. Beje, lenktynėse laimėjo pirmą vietą (pokalbį tęskite, jog žaislai neskirstomi pagal lytį).

10. Istorija

Renata ryte pasakė, kad sulauksim naujo draugo, jis atvyks iš Brazilijos. Neteko girdėti, tokios šalies, tačiau ji žemėlapyje labai toli nuo Lietuvos, o ir daug didesnė. Naujo draugo vardas Aleksas, jis ilgais garbanotais plaukais ir sužinojau, kad jam patinka dainuoti. Pasirodo, jog Alekso tėtis dainininkas, kuris gimė ir augo Brazilijoje, o mama-lietuvė ilgus metus plaukiojo žvejybiniais laivais ir gaudė žuvis prie Brazilijos krantų. Tiesa, jis šiandien pabuvo labai trumpai. Ir pažadėjo rytoj ateiti anksti ryte. Panašu turėsiu dar vieną geriausią draugą (pokalbį tęskite netipinės išvaizdos žmonės bei netipinės profesijos).

3.4.1. užsiėmimas "MANO ISTORIJŲ KNYGA".

Knygos puslapiai.

1.Puslapis. Pavadinimas

Kas yra berniukiška?

Kas yra mergaitiška?

AUTORIUS:

ARBA

Kas yra berniukiška?

Kas yra mergaitiška?

AUTORĖ:

2.Puslapis. Ką mėgsta berniukai?

3.Puslapis. Ką mėgsta mergaitės?

4.Puslapis. Kas gali nuspręsti, kas galima?

5.Puslapis. Kai kas sako, kad tik berniukams gali patikti mėlyna spalva, tik berniukai mėgsta žiūrėti sportą, tik berniukai kerpaši trumpai.

6.Puslapis. Kai kurie žmonės sako, kad tik mergaitės gali žaisti su lėlėmis, dėvėti rožinius rūbus ar turėti ilgus plaukus.

7.Puslapis. Mes sakome: „Tai nesąžininga!

8.Puslapis. Mes sakome: „Berniukai ir mergaitės patys turėtų pasirinkti kas patinka, kas nepatinka, su kuo žaisti ar nežaisti."

9.Puslapis. Mes sakome: „Mergaitės ir berniukai turi būti tokie, kokie nori būti!

10.Puslapis. Mes neleidžiame kitiems žmonėms nurodinti, kuo mums būti!

11. Puslapis. Kai kas sako, kad tik berniukai gali, bet tai netiesa, nes yra mergaitė ir jai patinka

12.Puslapis. Kai kas sako, kad tik mergaitės gali, bet tai netiesa, nes yra berniukas ir jai patinka

13.Puslapis. Mes sakome: „Nėra KAŽKO mergaitiško ar KAŽKO berniukiško“!

14.Puslapis. Nesvarbu ar mes berniukai ar mergaitės.

Mes visi esame ypatingi žmonės, kurie gali nuspręsti, kas mums patinka, nesvarbu, ką kiti žmonės sako!

3.4.1. užsiėmimas "MANO ISTORIJŲ KNYGA".
Knygos puslapiai SPAUSDINTI

KAS YRA BERNIUKIŠKA?
KAS YRA MERGAIŠKA?

Autorius

Ką mėgsta berniukai?

KAS YRA BERNIUKIŠKA?
KAS YRA MERGAIČIŠKA?

Autorė

Ką mėgsta berniukai?

Kā mēgsta meģaitēs?

Kas gali nusprēsti, kas galima?

Kai kas sako, kad tik berniukams gali patikti mėlyna spalva, tik berniukai mėgsta žiūrėti sportą, tik berniukai kerpasi trumpai.

Kai kurie žmonės sako, kad tik mergaitės gali žaisti su lėlėmis, dėvėti rožinius rūbus ar turėti ilgus plaukus.

Mes sakome: Tai nesąžininga!

Mes sakome: Berniukai ir mergaitės patys turėtų pasirinkti kas patinka, kas nepatinka, su kuo žaisti ar nežaisti.

Mes sakome: Mergaitės ir berniukai turi
būti tokie, kokie nori būti!

Mes neleidžiame kitiems žmonėms
nurodinėti, kuo mums būti!

Kai kas sako, kad tik berniukai gali

.....

bet tai netiesa, nes

yra mergaitė ir jai patinka

.....

Kai kas sako, kad tik mergaitės gali

.....,

bet tai netiesa, nes

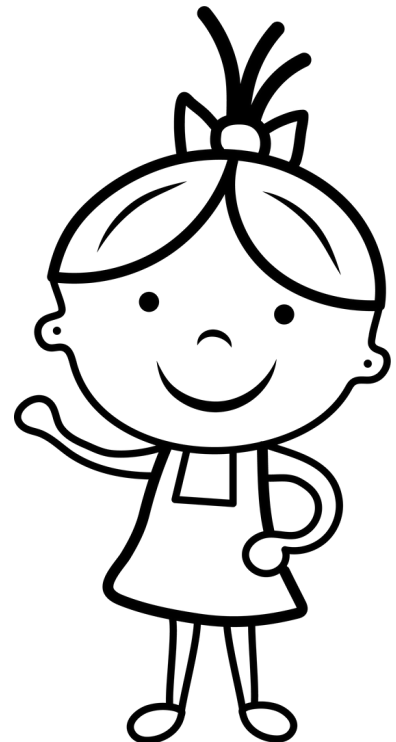
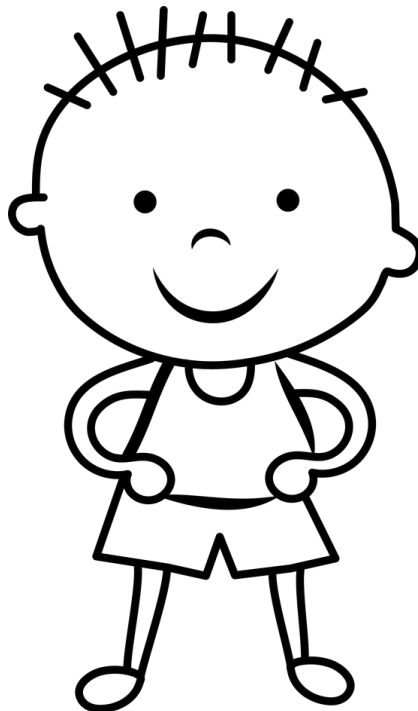
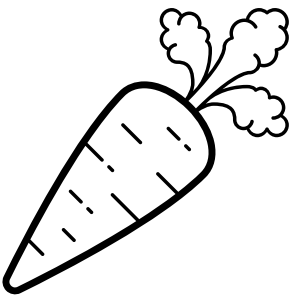
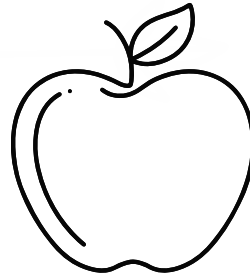
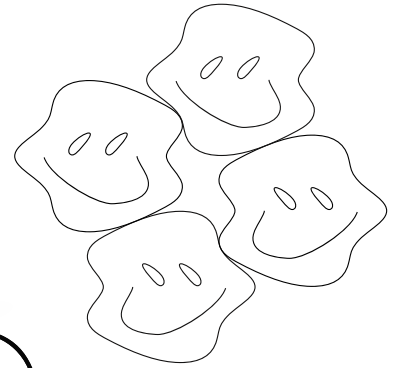
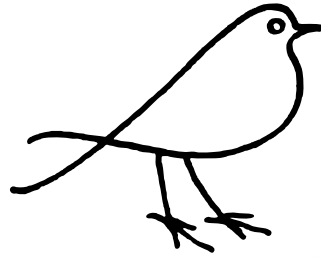
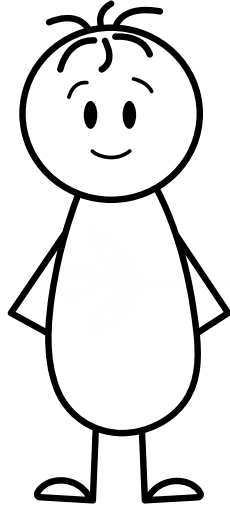
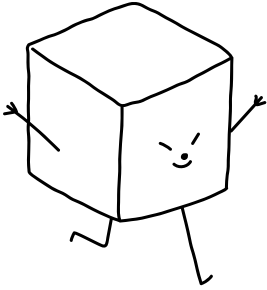
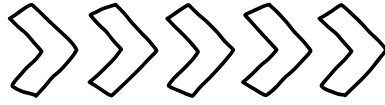
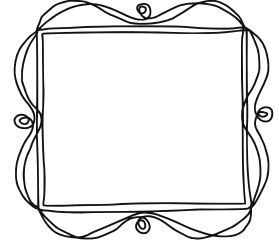
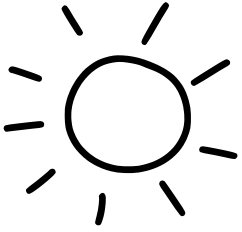
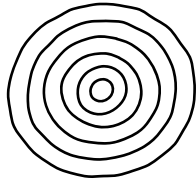
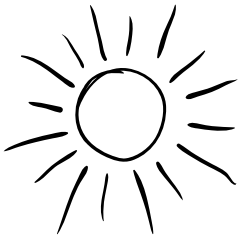
.....

yra berniukas ir jam patinka

.....

Mes sakome: „Nėra KAŽKO
mergaitiško ar KAŽKO berniukiško“!

Nesvarbu ar mes berniukai ar mergaitės.
Mes visi esame ypatingi žmonės, kurie gali
nuspręsti, kas mums patinka, nesvarbu, ką
kiti žmonės sako!

3.4.2. RENKUOSI ŽAISLUS

Adaptuota pagal "Žaislų pasirinkimas" Darželiai, kuriuose berniukai gali žaisti Pepę Ilgakojinę, o mergaitės - Pirates
(Learning Lab Denmark, 2008) p. 34

TRUKNE

35 min.

TIKSLAI

- Auklėtojoms pastebėti grupėje vyraujančias nuostatas
- Paskatinti vaikus vertinti ir priimti kito nuomonę
- Paskatinti vaikus pamatyti, kad tiek vaikinai, tiek merginos gali mėgti tuos/skirtingus dalykus

Priemonės

- Skirtingų žaislų nuotraukos (gali būti iškarpos iš žurnalų, reklamų)
PASTABA: nuotraukoje turi matytis tik žaislas, o ne kas žaidžia su juo
- Įvairių žaislų dėžė (naudokite priemones turimas grupėje)

Nuosekli eiga

1. Parodykite vaikams piešinius su skirtingais žaislais. Pasiteiraukite vaikų, kas žaidžia su rodomu žaislu, kam tas žaislas skirtas, kodėl ir pan. Paraginkite kuo daugiau vaikų pasidalinti savo nuomone, paraginkite kitus vaikus išklaudyti.

PASTABA: užsiėmimą galima skaidyti, pasiūlyti vaikams iškirpti, nupiešti žaislus ir paskui juos naudoti kaip vizualinę medžiagą.

2. Pasiteiraukite vaikų o su kokiais žaislais jiems patinka žaisti. Skirkite laiko pasidalijimui.

3. Pasiūlykite vaikams susiskirstyti po du (mergaitė su mergaite, berniukas su berniuku). Atneškite žaislų dėžę, paprašykite, kad pora pasiimtų po vieną žaislą iš dėžės. Pasirinkus paprašykite vaikų pasidalinti, kodėl jie pasirinko šį žaislą. Skirkite laiko pasidalijimui.

4. Sugražinkite žaislus atgal į dėžę. Perskirstykite poras, porą turi sudaryti mergaitė ir berniukas. Vėl atneškite žaislų dėžę, paprašykite, kad pora pasiimtų po vieną žaislą iš dėžės. Priminkite vaikams, kad pora gali imti tik vieną žaislą, su kuriuo jie norėtų žaisti kartu. Pasirinkus, paprašykite vaikų pasidalinti, kodėl jie pasirinko šį žaislą. Kaip jiems sekėsi susitarti. Skirkite laiko pasidalijimui.

PASTABA: stebėkite, kaip vaikai bendrauja poroje, ar tariasi dėl sprendimo kokį žaislą imti, ar atsižvelgia į vienas kito nuomonę, ar prieštarauja ir pan.

PATARIMAI

· Pratimas rekomenduojamas ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikams (3-6 metų amžiaus).

PASTABA: pratimas gali būti žaidžiamas ir mišrioje amžiaus grupėse. Tada rekomenduojame vaikus suskirstyti į artimesnio amžiaus grupes, pvz 5-7 ir 9-11.

· Atkreipkite dėmesį į tas poras kuriose kilo nesutarimų pasirenkant žaislą. Pasiteiraukite kas priėmė sprendimą kokį žaislą pasirinkti. Kaip kitas vaikas poroje dėl to jautėsi, ypač jei jo nuomonės nebuvo teirautasi.

· Išgirskite su kokiais žaislais vaikai niekuomet nenorėtų žaisti, pasiteiraukite kodėl. Jeigu kalbama apie mergaitiškus ir berniukiškus žaislus, atkreipkite vaikų dėmesį į tai, kad būdami mišrioje porose vaikai pasirinko vieną žaislą ir sėkmingai su juo žaidė, tad nėra mergaitiškų ar berniukiškų žaislų.

berniukai nenori žaisti tik su
rožiniais kamuoliais ir
mašinėlėmis!!!

3.4.3. PILOTĖ

Adaptuota pagal "Les p'tits égaux", Prancūzija, įkvėpimas Redraw the balance kampanija

TRUKNĖ

35 min

TIKSLAI

- Paskatinti vaikus pamatyti, kad abi lytys turi lygias teises pasirinkti norimą profesiją.
- Gerbti savo bendraamžių siekius net tada, kai jie išreiškia netradicinį pasirinkimą.
- Paskatinti vaikus pamatyti, jog jie gali rinktis užsiėmimą, net jei jis nėra tradicinis.
- Padėti mergaitėms jaustis tvirčiau kai jos yra skriaudžiamos.

Priemonės

· Knygos:

Vakaro istorijos mergaitėms maištininkėms ir Vakaro istorijos mergaitėms maištininkėms 2, Francesca Cavallo, Elena Favilli, arba istorijos apie Ameliją Erhart ar Lilianą Bland, ar kitą aviatorę;

Vakaro istorijos Lietuvos mergaitėms, Viktorija Aprimaitė, Viktorija Urbonaitė, arba istorija apie Antaniną Liorentaitę ar Liną Malakauskiatę, ar kitą lietuvių aviatorę.

Pateiktas scenarijus "Istorija iš žaidimų aikštelės."

EIGA

1. Paprašykite vaikų atidžiai išklaudyti skaitomos/ pasakojamos istorijos. Paskaitykite istoriją apie aviatorę iš vienos iš pasiūlytų knygų ar papasakokite apie ją.
2. Atsakykite į vaikams iškilusius klausimus, patikslinkite detales, tuomet, perskaitykite jiems scenarijų iš žaidimų aikštelės:
Domas ir Goda (galite keisti vaikų vardus) žaidžia kartu. Goda pasakoja Domui, kad užaugusi norėtų tapti lėktuvo pilote. Domas atsako: "Ech! Mergina – lėktuvo pilotė?! Nėra tokio dalyko kaip moteris lėktuvo pilotė".
3. Paprašykite vaikų išsakyti savo nuomonę.
PASATBA: stebėkite vaikus, priminkite, kad kiekvieno nuomonė turi būti išklaudyta, atkreipkite dėmesį ir neleiskite vaikams užgožti vienas kito nuomonės.
4. Padiskutuokite su vaikais:
 - Kokia vaikų nuomonė apie Godos pasirinkimą. Kas ją paskatino norėti būti pilote? Ar ji gali pasirinkti šį darbą? Vaikų nuomone, ar daug pasaulyje moterų piločių? Ar moterys gali būti tokios pat geros pilotės kaip ir pilotai?
 - Kaip jaučiasi Goda, kai Domas pasijuokia iš jos pasirinkimo? Ką ji gali atsakyti Domui?

Ką vaikai mano apie Domo komentarą. Ką jis galėjo pasakyti Godai rodydamas supratimą ir pagarbą jos pasirinkimui?

- Paprašykite vaikų pasidalinti grupėje kokį darbą jie norėtų dirbti ateityje ir kodėl jiems tai patinka. Pakvieskite vaikus padiskutuoti tarpusavyje apie draugų pasirinkimus.

- Taip pat galite supažindindami vaikus su garsiomis agitatorėmis moterimis - Hélène Dutrieu, Jacqueline Auriol ar Jacqueline Cochran, kurios daug pasiekė aviacijos istorijoje.

PATARIMAI

- Rekomenduojama pradinių klasių mokiniams (6–8 m.)

- Vaizdo įrašai įkvėpimui: <https://www.youtube.com/watch?v=qv8VZVP5csA>

Ugnegėsė: <https://www.youtube.com/watch?v=OfJGIfSM6-4>

Chirurgė: <https://www.youtube.com/watch?v=qlzupD14LTY>

Pilotė: <https://www.youtube.com/watch?v=KFzfSOuk3NM>

- Pasikvieskite į svečius netradicinių profesijų atstovus pasakojimui ar suorganizuokite vizitą.

- Atkreipkite dėmesį į savo vartojamą kalbą, stenkitės prieš/po užsiėmimo su vaikais naudoti lyčiai jautrią kalbą, ypač atkreipiant vaikų dėmesį į tai laisvai žaidžiant.

ar tikrai skirstome knygas
berniukams ir mergaitėms?

PRAKTINIAI UŽSIĖMIMAI

SUKURTI PROJEKTO
UŽSIENIO PARTNERIŲ

4. PROJEKTO PARTNERIŲ SUKURTOS PRIEMONĖS

4.1. KIPRO KOMANDOS SUKURTOS PRIEMONĖS

MOKSLAS IR TECHNOLOGIJOS

4.1.1. Ieškau savo profesijos

Autoriai: Maria Agathangelou ir Maria Panagi
Amžius: Tinka vyresniems nei 2 metų vaikams
Tema: Lyčių stereotipai / profesijos
Siūloma erdvė: Grupė/klasė

TRUKNE

45 min

TIKSLAI

- Lyčių stereotipų suvokimas
- Kad vaikai suprastų, jog profesijose nėra lyties
- Laisvas medžiagos tyrimas

Priemonės

Darbo apranga, ar darbo įrankiai, atspindintys vieną ar kitą profesiją, kuriose dominuoja moterys ir kuriose dominuoja vyrai. Pavyzdžiui, ugniagesio kostiumas, virėjo kepurė ir prijuostė, baltas chalatas, klaviatūra/kompiuteris, šepetys, fenas ir pan.

EIGA

- Iškabinkite profesijas atspindinčius rūbus, o darbo įrankiu išdėliokite ant stalo ar kilimo grupės viduryje.
- Pakvieskite vaikus išsirinkti profesiją.
- Įjunkite grupėje muziką ir paraginkite vaikus apžiūrėti rūbus bei priemones, išsirinkti norimą daiktą, pasimatuoti rūbą. Pakvieskite vaikus pastebėti save veidrodyje su profesine apranga. Tegu vaikai galutinai išsirenka vieną profesiją ir ją “apsirengia”, ar pasiima atributiką.

- Pakvieskite vaikus apgalvoti kas jie yra ir ką veikia šios profesijos atstovai, kiekvienas sau. Sugrupuokite vaikus pagal pasirinktas profesijas
- Paprašykite kiekvienos grupelės susiburti į ratelius pagal profesiją. Rateliui duokite paveikslą vaizduojantį jų profesijos atstovą
- Paklauskite vaikų, kas jie yra, ką vaidina, jų vaidmens pavadinimo ir pan.
- Paklauskite kiekvieno vaiko, kodėl jis pasirinko tą konkrečią uniformą / vaidmenį.
- Parodykite moterų, dirbančių vyrų dominuojamose profesijose, ir vyrų, dirbančių profesijose, kuriose dominuoja moterys, nuotraukų.
- Veskite diskusiją apie tai, kad nėra moterų ar vyrų dominuojamų profesijų.

- Įsitinkite, kad turite pakankamai uniformų vienetų kiekvienam vaikui. Kelios priemonės ar apranga gali atspindėti tą pačią profesiją.
- Įsitinkite, kad turite pakankamai laiko aptarti ir užbaigti veiklą.
- Jei pažįstate tėvus, kurių profesija nėra įprasta jų lyčiai, nurodykite juos kaip gyvą pavyzdį.

LAIKAS IR ERDVĖ

4.1.2. Mes dirbame kartu naudodamiesi savo rankomis

Autoriai: Alik Zachariadou ir Elena Michailidi

Amžius: Tinka vyresniems nei 2 metų vaikams

Tema: Laikas ir erdvė / Namai / Lyčių stereotipai

Siūloma erdvė: Grupė/klasė, bet kokia erdvė su kėdėmis

45 min (gali būti padalintos į dvi 20 minučių sesijas)

- Lyčių stereotipų suvokimas
- Parodyti vaikams, kad darbai ir pareigos namuose yra neutralūs lyčiai

- Šluota grindims šluoti
- Šluota grindims plauti
- Garų lygintuvas
- Įrankiai
- Kastuvas
- Šiukšlių maišai
- Rūbeliai ir lėlės

- Suskirstykite vaikus į grupes (mišrias lytis).
- Kiekvienai grupei duokite susipažinti su trimis daiktais iš sąrašo, kitai grupei, kitais 3 daiktais (Grupės turi turėti skirtingus daiktus).
- Paskatinkite vaikus apžiūrėti daiktus, atsakykite į kylančius klausimus.
- Paklauskite vaikų "kas atlieka šį darbą namuose?" ir parodykite vieną iš daiktų. (Arba, jei jaučiatės patogiai aptardami jų asmeninius išgyvenimus, paklauskite "jūsų namuose, kas atlieka šį darbą?").

EIGA

- Tikimasi, kad vaikai suskirstys darbus į "vyriškus" ir "moteriškus", nes mes juos stereotipizuojame savo mintyse.
- Pakvieskite vaikus grįžti į savo grupes.
- Paprašykite kiekvienos grupelės atskirai pasirinkti darbą ir jį pavaizduoti, pagal grupelės turimas priemones, nenaudojant pačios priemonės.
- Kiti vaikai stebės ir bandys atspėti darbą ir kas tai daro tam tikruose namuose.
- Aptarkite:
 - Kodėl tėtis ar mama atlieka šį darbą / kodėl negali (priešingos lyties) to padaryti?
 - Ką mums reikia šluoti? Kreipkite vaikus į diskusiją apie tai, kad bet kas gali atlikti šį ar kitus darbus.
- Pakvieskite vaikus savo vaidinimus atlikti su muzika. Kol vaikai vaidina, muzika groja, sustabdžius muzika pakvieskite vaikus atvaizduoti kitą veiklą, pvz., dabar mes šluojame, dabar keičiame kūdikio vystyklus, dabar kalame vinį į sieną ir pan.

PATARMAI

- Svarbu nepamiršti laiko ir pratimą užbaigti nusistatytuose laiko rėmuose.
- Priemonės vaikai gali atsinešti patys iš namų, dieną prieš tai paprašykite kiekvieno vaiko atsinešti po vieną daiktą iš namų, taip jie labiau įsitrauks į veiklą.
- Šią veiklą galite įtraukti į nustatytą mokymo programą, pvz., higieną, kūną ar šeimą.

MENAS IR PASAKOJIMAS

4.1.3. Naujienų blykstė

Autoriai: Elena Agrotou ir Morphoula Christofi

Amžius: Tinka vyresniems nei 6 metų vaikams

Tema: Menas ir pasakojimas

Siūloma erdvė: Klasė

TRUKNĖ

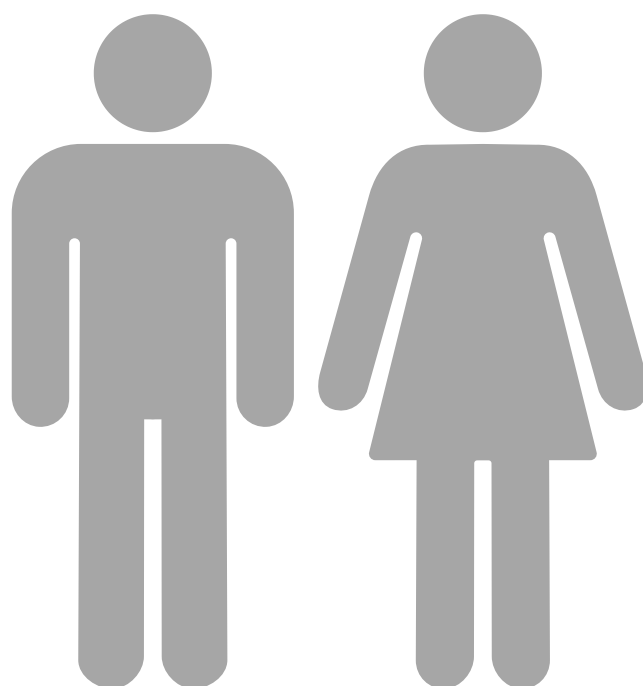
40 min

TIKSLAI

- Stereotipų suvokimas ir kodėl jie egzistuoja
- Pradinio vaizdo dekonstravimas

PREMONĖS

- Laikraščių/žurnalų iškarpos
- Berniukų ir mergaičių figūros

EIGA

- Kiekvienam vaikui duokite po vieną berniuką ir vieną mergaitės figūrą.
- Paprašykite vaikų pakelti tą figūrą, kuri, jų manymu, gali atitikti sakomą teiginį.
- Perskaitykite žemiau pateiktus teiginius po vieną:
 - Šoka baletą.
 - Labai gerai žaidžia futbolą.
 - Gerai rengiasi.
 - Ruošia pusryčius.
 - Greitai bėga.
 - Žino, kaip eiti imtynių.
 - Gina kitus vaikus.
 - Lengvai neišgąsdinsi.
 - Įsivelia į muštynes.
 - Mėgsta karate.
 - Mėgsta knygas.
 - Mėgsta rožinę spalvą.
 - Sąsiuviniai visad tvarkingi.
- Pasižymėkite prie kiekvieno teiginio, kiek vaikų pakėlė berniuko, o kiek mergaitės figūrą.
- Tada užrašykite laikraščio skilties “NAUJIENŲ BLYKSTĖ” straipsnio antraštę, pasirinkdami 3-4 labiausiai paplitusius atsakymus, pvz. Merginos šoka baletą, Berniukai labai gerai žaidžia futbolą ir pan.
- Paklauskite vaikų:
 - Ar buvo lengva pasirinkti, ar tai berniukas, ar mergaitė?
 - Kaip jaučiatės dėl rezultatų, kuriuos pasiekėme?
 - Ko žmogui reikia, kad galėtų šokti? (Kūno, muzikos, nuotaikos).
 - Ar manote, kad šie rezultatai yra tinkami? Ar jie tikri?
- Pateikite klasei alternatyvius pavyzdžius, pvz., šokėjai vyrai, moterys, mergina futbolininkė ar karate meistrė.
- Parodykite vaikams laikraščius su anksčiau įrašytomis naujienomis ir pakvieskite vaikus, jei jie su tuo nesutinka, suplėšyti laikraštį ir perrašyti teisingą teiginį kitame laikraštyje. Tai bus NAUJA NAUJIENA.

PATARIMAI

- **Alternatyvi veikla A)** Duokite vaikams iškirpti nuotraukas, kuriose negalima nuspėti lyties ir paprašykite priskirti lytį. Padiskutuokite kodėl jie taip mano, ir atskleiskite tikrąją lytį. Aptarkite.
- **Alternatyvi veikla B)** paprašykite vaikų suvaidinti teiginį po teiginio, o kiti vaikai tegu pakelia tą figūrą, kuri, jų manymu, gali atitikti suvaidintą teiginį.

MENAS IR PASAKOJIMAS

4.1.4. Kitų batai

Autoriai: Despoina Irakleous ir Panagiotis Theodorou

Amžius: Tinka vyresniems nei 4 metų vaikams

Tema: Menas ir pasakojimas

Siūloma erdvė: Klasė

1 valanda

(suskirstyta į 30 minučių sesijas jaunesniems vaikams)

- Stereotipų suvokimas ir kodėl jie egzistuoja
- Pradinio vaizdo dekonstravimas

· "Icarus" leidykla "Kitų batai" - Alkistis Chalkia

(originalas Άλκηστη Χαλκιά, Φωτεινή Τίτκου Τα παπούτσια των άλλων , ISBN: 978-960-572-297-5) <https://issuu.com/ikarosbooks/docs/9789605722975>

https://www.youtube.com/watch?v=kkW3TprL_P4

Ne mažiau kaip 8 skirtingų batų poros, tokios kaip:

o Moters krepšinio/futbolo teisėjos batai

o Moters ūkininkės batai

o Vyrų olimpinio gimnasto batai

o Statybininko batai

o Aukštakulniais

o Slaugytojos šlepetės (vyriškos arba moteriškos)

o Motociklininko batai

(jaunesniame amžiuje galime naudoti tiesiog pasakų herojų batus).

- Perskaitykite vaikams pasakojimą, ar papasakokite panašią istoriją.
- Jaunesniems vaikams pagaminkite “karūnas” kurios atspindės bato savininką (A. kaip atspirties taškas veiklai B. kaip jaunesnių vaikų veiklai pradinėje mokykloje su atitinkamais pakeitimais, pvz., batų su daiktu ant galvos personifikacija, kad jiems būtų suteiktas vaidmuo).
- Priskirkite batų poras vaikų grupėms. Ir pakvieskite juos patyrinti kokius batus gavo ir prisiminti girdėtą istoriją.
- Paskatinkite jų apmąstymus klausimais:
 - Kam priklauso batai - Lytis, profesija, amžius. Suteikite šiam asmeniui vardą. Apibūdinkite šio žmogaus dieną: Kai tik jie pabunda <vaikų pasakojimas>, o prieš eidami miegoti <vaikų pasakojimas>.
 - Pakvieskite pristatyti visai klasei, tegu kalbantysis suvaidina ar papasakoja avėdamas batais.
 - Visa grupė gali paprašyti paaiškinimų (1 klausimas vienai grupei).
 - Papildomi klausimai: Kur žmogus eina su savo batais, kada juos apsiauna, kada juos nusiauna? Ką jie mano? Kaip jie jaučiasi?
 - Visos grupės savo pristatymus rengia paeiliui ir atsako į klausimus.
 - Kai visos grupės atliko savo pristatymus, atsiskleidžia tikroji batų savininkės/-o istorija (pradžioje vaikams nesakome, kad ši istorija egzistuoja, ji atskleidžiama tik po pirmosios grupės pristatymo)
 - Diskusijų metu kylančius klausimus pasižymėkite, pagrupuokite ir prie jų sugrįžkite užsiėmimo pabaigoje galutinei diskusijai.
 - Tęskite pristatymų modelį.
 - Pristatymų pabaigoje prašome vaikų pasitraukti iš vaidmens, kurį jie prisiėmė grupės veiklos metu. (Taip pat galime pakeisti sėdimų vietų išdėstymą, kad atkurtume pradinį visos grupės išdėstymą).
 - Klausimai apmąstymams:
 - o Koks buvo jūsų pirmasis įspūdis, kai buvo pristatytos batų poros; Ką galvojote?
 - o Kaip sunku buvo sukurti profilį pagal batų porą, kurią gavote?
 - o Ar grupėje buvo kokių nors nesutarimų dėl profilio, kokie, kodėl?
 - o Kai išgirdote tikrąją istoriją, ką pagalvojote?
 - o Ar galime daug sužinoti apie žmogų iš asmeninio daikto, pavyzdžiui, jo batų? Ką manai?
 - o Ar galime viską sužinoti apie žmogų iš asmeninio daikto? Ar avėtumėte kurį nors iš šių batų?

Menas - Vaikai gali įkurti savo istorijos muziejų, kuriame naudojami batai kaip paminklai ar eksponatai, kad parodytų tikrą istorinį įvykį.

4.2. RUMUNIJOS KOMANDOS SUKURTOS PRIEMONĖS

MOKSLAS IR TECHNOLOGIJOS

4.2.1. Moterys sporte

Tema: Moterų diskriminacijos istoriją galima atsekti pažvelgus į tai, kaip jos nedalyvavo sporto varžybose.

45 min

- Sužinoti, kad moterys gali dalyvauti visų rūšių sporto varžybose, nes turi visus reikiamus fizinius ir psichologinius gebėjimus sportuoti. Neneigiant, kad daugiausia vyrai turi daugiau fizinės jėgos, todėl dažnai mišrios varžybos gali būti laikomos nelygiavertėmis
- Nustatyti konkrečias situacijas, kai moterys buvo/buvo diskriminuojamos sporto varžybose
- Supranti, kad berniukai ir mergaitės gali užsiimti ta pačia sporto šaka

Priemonės

- Straipsnis apie pirmąją moterį įkopusią į Materhorną:

<https://www.swissinfo.ch/eng/150-years-ago--the-first-woman-conquered-the-matterhorn/46804074>

·S uorganizuokite mišrias „Skanderbeg“ varžybas klasėje arba laipiojimo varžybas, jei įmanoma, savo klasėje, arba bet kokią kitą sportinę veiklą, kad parodytumėte, jog merginos turi reikiamų savybių užsiimti tam tikra sporto šaka ir kad jos gali nugalėti vaikus tam tikrose sporto šakose.

- Sujunkite projektą, apjungiantį fizinį ugdymą, kalbą bei civilinį ugdymą.
- Nagrinėkite straipsnį apie pirmąją moterį įkopusią į Materhorną literatūros pamokoje, aptarkite papildomus iššūkius, su kuriais susiduria moteris, bandžiusi užsiimti sportine veikla, dažniausia kultivuojama vyrų (atkreipkite dėmesį į treniruočių vietų trūkumą, išankstinius nusistatymus ir nuostatas, sudėtingus aprangos elementus, pvz. sijonas).
- Fizinio ugdymo pamokoje, išbandykite aptartus elementus (visi lipa, tiek vaikinai, tiek merginos ant aprangos užsimauna sijonus, kad pastebėtų skirtumą).

Diskusijos / Pagrindiniai klausimai:

- Kodėl būtų buvę sunkiau, jei tuo metu būtumėte moteris (istorinė perspektyva)?
- Koks sportas jums atrodo neteisingas merginų atžvilgiu?
- Ką manai apie merginas, kurios per pertraukas žaidžia futbolą?
- Kokios moteriškos savybės suteikia merginoms pranašumą prieš berniukus (ir atvirkščiai)?
- Koks buvo dalyvavimas praėjusioje olimpiadoje, suskirstytas pagal lytį? Ką tu manai apie tai?
- Ką reikėtų daryti pasauliniu lygmeniu, kad moterų atstovavimas sporte būtų subalansuotas?

Laukiami rezultatai:

- Suvokti, kad visi gimstame lygūs ir turime turėti lygias teises visose srityse.
- Ugdykite pagarbą moterims, kurios išdrįso pažeisti stereotipines taisykles („naudingas nepaklusnumas“).
- Paskatinti merginas praktikuoti savo sporto aistras, be išankstinio nusistatymo ir suvokti savo fizinį potencialą.
- Paskatinti mišrų žaidimą per pertrauką ir berniukų bei mergaičių bendradarbiavimą klasėje.

LAIKAS IR ERDVĖ

4.2.2. Trumpa moterų istorija

Tema: Visų sričių istorijoje ir pačioje istorijoje dominuoja vyrai. Moterys visada turėjo tik antraeilį/pagalbinį vaidmenį, būdamos vyrų šešėlyje. Pažvelkime atidžiau į moterų vaidmenį visuomenėje nuo seniausių laikų iki mūsų dienų.

TRUKMĖ

45 min

TIKSLAI

- Suvokti moterų vaidmenį, jų svarbą ir galią per visą istoriją
- Sužinoti apie sistemingą ir progresinę moterų diskriminaciją, kaip ji vis dar vyksta šiandien (įskaitant dėl tokių priežasčių kaip religija, antifeministinės filosofijos ir kt.)
- Pastebėti moksleivių gyvenimo situacijas, kuriose jie matė panašų diskriminacinį elgesį ir požiūrį

PRIEMONĖS

- Istorijos knygos ir medžiaga apie garsias moteris.
- Įvairios knygos, orientuotos į moteris (pavyzdžiui, Kerstin Lucker, Ute Daenschel - Pasaulio istorija su moterimis).
- Pristatymai, kur daugiausia dėmesio skirta moterų vaidmeniui (nuo deivių iki karalienių ir paprastų moterų).

- Tai gali būti "tyrimais pagrįsto mokymosi" tipo projektas.
- Galimi klausimai diskusijai pradėti: Ar moterys tikrai buvo mažiau svarbios žmogaus evoliucijoje? Ko neteko moterys per visą istoriją? Koks yra moterų vaidmuo šiuolaikinėje visuomenėje, palyginti su likusia istorijos dalimi?
- Mokytojas gali suburti mišrias mokinių grupes ir kiekvienam iš jų suteikti tam tikrą istorinį amžių, kad būtų galima išnagrinėti moterų vaidmenį ir padėtį visuomenėje. Galime netgi parengti pristatymą ar lankstinuką su savo veiklos rezultatais ir išvadomis ir platinti mokykloje.

Galimi įkvėpimo šaltiniai:

<http://www.istoriesicivilizatie.ro/matriarhatul-cateva-consideratii/>

<https://mmstudies.com/>

Laukiami rezultatai:

- Suvokti vyrų įtaką rašant istoriją, pabrėžiant patriarchyto vaidmenį.
- Suvokti matriarchytinę žmonių visuomenės istoriją ir nepakeičiamą moterų vaidmenį visuomenėje per visą istoriją.

LAIKAS IR ERDVĖ

4.2.3. Sukite laiko ratą

Tema: Šia veikla siekiama nustatyti, kaip mergaitės ir berniukai suvokia laiką ir kaip jie norėtų juo pasinaudoti. Tikimės, kad kai kurie vaikai eis į kraštutinius (laiką leis tik žiūrėdami televizorių, žaisdami vaizdo žaidimus ir pan.), tačiau ši veikla taip pat suteikia mums galimybę paprašyti jų išanalizuoti gyvenimą, kuriame tik tai daroma ir ar tai jiems atneštų ilgalaikę laimę. Kita vertus, mokiniai gali mus nustebinti nenumatytomis idėjomis apie laiką ir nuobodulį.

TRUKNE

30 min

TIKSLAI

- Suvokdami, kad reikia naudotis savikontrolė ir ribomis, kai kalbama apie laiką: net jei negalime iki galo nuspręsti, kaip praleisti laiką, galime daryti įtaką tam, kaip jį naudojame
- Laiko valdymo įgūdžių ugdymas ir atsakomybės už nuobodulio įveikimą prisiėmimas

PREMONĖS

Didelis laikrodis, kurio rodykles gali judinti mokiniai, padėtas priešais klasę įkvėpimui

EIGA

- Mokinių prašoma aprašyti 100 žodžių: Jei turėtumėte galimybę manipuliuoti laiku, kaip jį leistumėte? Ką norėtumėte nuveikti greičiau? Kokie dalykai/patirtys norėtumėte, kad tęstųsi ilgiau?
- Pabaigoje pakvieskite bent du berniukus ir dvi mergaites pasidalinti savo užrašais su klase

Diskusijos / Pagrindiniai klausimai:

Kas mergaitėms atrodo nuobodu? O berniukai? Kaip galime skirti daugiau laiko dalykams, kurie mums patinka? Kaip turėtume valdyti savo laiką, kad nenuobodžiautume?

Laukiami rezultatai:

- Galime tikėtis, kad kai kurie berniukai gali norėti visą laiką praleisti žaisdami vaizdo žaidimus. Galime jų paklausti, ar jie neatitrūktų nuo realaus gyvenimo ir kas jame vyksta?
- Pratimas yra galimybė pakalbėti apie tai, kokia veikla laikoma šaunia mergaitėms / berniukams ir kodėl mums reikia įvairovės.

MENAS IR PASAKOJIMAS

4.2.4. Interviu su superherojumi (vyru ar moterimi)

Amžius: Rekomenduojama vyresniems nei 8 metų vaikams

Tema: Mūsų kultūroje visiškai normalu, kad mergaitės seka ir žiūri į vyrų herojus, tokius kaip Peteris Penas, Žmogus-voras, Supermenas, tačiau berniukams viskas yra kitaip, nes jie retai skaito istorijas ar žiūri filmus, kuriuose herojus yra mergaitė. Jiems priimtinau atmesti moteriškus personažus.

TRUKNE

45 min

TIKSLAI

- Pabūti priešingos lyties personažo rolėje
- Skatinti moteriškų savybių, kurias vaizduoja herojės, vertinimą tarp berniukų
- Išmokti matyti tokias savybes kaip drąsa ir išmintis visuose žmonėse, nepriklausomai nuo jų lyties

PREMONĖS

Diskusija apie pažįstamus moteriškus personažus ir herojes (pavyzdžiui, princesę Sofiją, Moaną, Merida ir kt.). O kaip su vyriškais personažais? Iliustruokite pokalbį vaizdo įrašais, animaciniais filmais ar nuotraukomis.

EIGA

- Merginoms suteikiama užduotis pasirinkti vyrišką personažą, kuriuo jos žavisi, ir apklausti jį. Moksleiviai dirba poromis: vienas užduoda klausimus, kitas atsako pasirinkto personažo požiūriu. Turi sugalvoti 3-4 klausimus, tam skirkite iki 5 min ir 10 min. Pačiam interviu. Atitinkamai berniukų prašoma pasirinkti moteriškus personažus, kuriomis jie žavisi, ir vesti interviu poromis, per tą patį laikotarpį.

· Norėdami padėti vaikams kurti interviu klausimus, lentoje užrašome šiuos klausimus:

Kurį herojų/heroję norėtumėte sutikti?

Kas jums patinka jame/joje?

Ko norėtumėte, kad jis/ji jus mokytų?

Kas kelia smalsumą?

· Visoms poroms atlikus interviu, paprašykite visai klasei papasakoti apie ką jie kalbėjosi.

Trukmė iki 15 min.

· Pagrindiniai klausimai galutiniam pokalbiui:

Kaip jautėtės radęs priešingos lyties personažą, kuriuo žavėtės?

Ar pažįstate ką nors realiame gyvenime, kas jums primena šį personažą?

· Laukiami rezultatai:

Vaikai sužino apie personažus, kuriais žavisi ir jų klasiokai, atranda naują pažįstamų personažų perspektyvą. Jie gali nuspręsti pažiūrėti naują filmą arba perskaityti naują knygą.

4.3. ITALIJOS KOMANDOS SUKURTOS PRIEMONĖS

MOKSLAS IR TECHNOLOGIJOS

4.3.1. Emocijų veidrodis

Tema:

Emocinio raštingumo ugdymas

Emocijos ir lytis

Emocijos ir kūnas

TRUKNE

Laikas reikalingas paaiškinti priemonėms

Ir laikas kada vaikai jaučia, kad nori ar reikia priėti ir išreikšti emociją.

TIKSLAI

- Lyčių stereotipų suvokimas
- Kad vaikai suprastų, jog profesijose nėra lyties
- Laisvas medžiagos tyrimas

Priemonės

Veidrodis

Žymekliai

EIGA

1. Pirmiausia ant veidrodžio reikia nupiešti siluetą, vaizduojantį žmogaus kontūrą, visu ūgiu. Ūgis yra jūsų klasės vaikų amžiaus dydis.
2. Pasirinkite, kurį emocijų modelį norite naudoti (Yra keletas modelių, kurie yra visuotinai naudojami, įvertinkite, kuris iš jų labiausia atitinka poreikius, vaikų amžių ir pan. Vienas iš modelių, į kurį galite naudoti yra Ekman ir Friesen modelis: (emocijų išraiškos) laimė, nustebimas, pyktis, pasišlykštėjimas, baimė, liūdesys). Kartu su vaikais nupieškite emocijų spalvinę legendą, kurioje kiekvienai spalvai priskiriate emociją.

Klasėse, kur vaikai dra nemoka skaityti, emocijas pavaizduokite piešinėliais ar kitomis iliustracijomis, kiekvieną vaizdą susiejant su spalva.

3. Parodykite vaikams veidrodį ir užduokite sekančius klausimus:

Kaip manote, kodėl klasėje dedame pusrutulio veidrodį?

-Kam jis gali būti naudojamas?

-Ar norėtumėte vienas pats juo naudotis?

-Kartais ta pati emocija gali būti stipresnė ar mažiau stipri. Ar galite sugalvoti kokių nors pavyzdžių?

Paaiškinkite mergaitėms ir berniukams, kad veidrodis, kurį pastatėte, yra skirtas emocijoms, kurios jaučiamos, kai tik kas nors to nori.

4. Norint išdėstyti emocijas, visų pirma svarbu suprasti, kokią emociją jaučiate, o tada, su atitinkama spalva, nupieškite ją tašku ant kūno vietos, kuriame ją jaučiate. Pavyzdžiui, jei jaučiu, kad esu piktas ir jaučiu pyktį gerklėje, ant šablono nupieščiau raudoną tašką, kuriame jaučiu savo pyktį, ant šablono (kadangi šablonas yra veidrodis, maždaug šablono gerklė atitiks mano gerklę). Papasakokite, kad emocijos gali turėti daug niuansų ir todėl gali būti išreikštos skirtingo ryškumo spalvomis atsižvelgiant, kiek emocija yra stipri (pvz., šviesiai raudonos, ryškiai raudonos, vermillioninės raudonos spalvos tai pačiai emocijai su skirtingu intensyvumu).

5. Pateikite keletą pavyzdžių, pakvieskite išbandyti veidrodį savanoriams, kad išbandytų praktiškai, kaip tai veikia.

Tai išlaisvinanti akimirka, kai esi laisvas ir aiškus paleisti emociją, kurią jauti!

6. Kai vaikai ištyrinės veidrodį ir jo galimybes, padiskutuokite:

- Kaip manote, ar emocijos visi jaučiame ten pat?

- Ar manote, kad jūsų mokytojai jaučia tas pačias emocijas kaip ir jūs? Kodėl?

- Ar kas nors iš jūsų nori pasidalinti, kodėl ir kaip naudojote veidrodį?

- Ar sugebate parodyti kitiems žmonėms, kaip jaučiatės? Kodėl, kodėl ne?

- Kai pajuntate emociją, kurią nupiešėte, kaip elgiatės?

- Kartais, kai kas nors supyksta, jis tampa agresyvus. Ar yra kitų būdų išreikšti savo pyktį?

- Kaip išreiškiate savo emocijas? Ar yra skirtingų būdų išreikšti tas pačias emocijas?

- Kaip manote, ar moterys ir vyrai jaučia tas pačias emocijas? Ar maža mergaitė gali būti piktą? Ar vaikas gali jausti baimę?

- Kaip manote, ar žmonės tolumoje vietoje, pavyzdžiui, Kinijoje, jaučia tas pačias emocijas kaip ir mes?

7. Po diskusijos ištrinkite veidrodį (išskyrus silueto kontūrą) ir priminkite kiekvienam, kad jie gali jį naudoti taip, kaip nori ir kada nori!

Veikla skirta: 3-6 metų amžiaus ir 6-11 metų amžiaus vaikams.

Ši veikla padeda pajusti kad emocijos jaučiamos ir kūnu, nustatant, kurios kūno dalys yra aktyvuojamos, kai jas jaučiame. Veidrodis taip pat padeda pamatyti, kad emocijos yra universalios ir nepriklauso nuo lyties, amžiaus ar geografinės kilmės. Štai kodėl veidrodis naudojamas kaip atrama, medžiaga, kurioje kiekvienas žmogus gali matyti save atspindintį siluete.

Svarbu leisti vaikams laisvai piešti savo emocijas kur tik nori. Apmąstydami emocijas, galite aiškiai pasakyti, kad emocijos ir elgesys nėra tas pats dalykas ir kad svarbu atpažinti, kokias emocijas jaučiate, ir suprasti, kaip jas perduoti kitiems žmonėms jų neįskaudinus, neįsiveržus į juos ar priverčiant jaustis blogai. Emocijų tema yra gili ir sudėtinga, ir jos negalima lengvai struktūruoti į schemą, taip rizikuojama supaprastinti pačios emocijos išraišką ir vaikų patirtį. Dėl šios priežasties labai svarbu palikti laisvą erdvę klasei susieti emocijas ir spalvas, vengiant stereotipų, susijusių su emocijomis: kai kuriose klasėse pyktis gali būti geltonas, kitiems mėlynas, kitiems - raudonas. Nenuspręskite a priori, bet rinkitės kartu su klase!

Be to, nušvieskite tai, kad ta pati emocija gali turėti skirtingą intensyvumą: pavyzdžiui, pykčio atveju gali jausti susierzinimą, nusivylimą, pyktį, įniršį.

Vaikų įtraukimo strategijos

Bet kokioje diskusijoje geriau suaktyvinti kelis skirtingus balsus, atnešti skirtingą patirtį, o ne tiesiogiai reaguoti į atsiradusį stimulą, sakydamas, kad, pavyzdžiui, Marija tai pasakė, ar yra kokia nors kita idėja apie tą patį klausimą? Tai skatina tarpusavio ir horizontalias diskusijas ir pateikia daugiskaitinius reagavimo į tas pačias problemas modelius.

LAIKAS IR ERDVĖ

4.3.2. Gyvenimo amatai

Tema: Lyčių stereotipai

TRUKNE

40 - 45 min

TIKSLAI

Pastebėti išankstinius nusistatymus bei stereotipus, kurie jau yra 0–3 metų amžiaus grupėje, ir pasiūlyti priemonių bei galimybių skatinti jų kontrastą.

PRĖMONĖS

Įvairūs rinkiniai pagal pasirinktas profesijas. (mechaniko, dailidės dirbtuvės, grožio salonas, medicinos klinika, parduotuvė, virtuvė, degalinė ir kt.)

EIGA

Auklėtoja išdėlioja įvairius amatų rinkinius, palikdamas berniukams ir mergaitėms laisvę pasirinkti. Stebėkite kas ir kaip juos naudoja. Priemonių turi užtekti nedidelei 5-6 vaikų grupei.

PATARIMAI

Rekomenduojamas amžius: 0-3 metai.

Auklėtoja turi būti aktyvi; berniukai ir mergaitės šią patirtį išgyvena laisvai, o auklėtoja stebi ir paskatina diskusiją užduodamas klausimus, jei yra poreikis.

Vaikų įtraukimo strategijos

Persirengimas/vaidybiniai užsiėmimai skatina identifikaciją ir vaizduotę, tačiau leidžia pasirodyti užslėptiems stereotipams. Užduodami jiems klausimus, galite paskatinti diskusiją.

MENAS IR PASAKOJIMAS

4.3.3. Mes darome viską

Tema: Lyčių stereotipai

15 - 45 min

Dirbti su lyties raiška ir stereotipais per maskuotę. Leisti vaikams laisvai išreikšti save.

Įvairios aprangos detalės, kostiumai, įrankiai, kasdieninės veiklos priemonės, identifikuojančių įvairias profesijas,

Knygos apie amatus ir veiklas, pavyzdžiui: Todos fazemos tudo, MADALENA MATOSO, ISBN: 9789898145383 (<https://www.youtube.com/watch?v=sq3SmZCad4A>) ir pan.

Mažai erdvei: amatų lagaminas ir knygos, iš kurių galima rinktis.

Vidutinio dydžio erdvei: knygos prie persirengimo kampelio, kur bus dedami daiktai/suknelės/aksesuarai, susiję su kai kuriomis veiklomis.

Pirmus keletą kartų vaikams bus pasiūlyta pavartyti knygeles, su mažesniais knygele vartykite kartu, vėliau pakvieskite vaikus į persirengimo kampelį ir leiskite laisvai rinktis žaisti.

Laikui bėgant, vaikai bus skatinami savarankiškai užsiimti abiem veiklomis, o pedagogas bus tik žiūrovas ir tik skatins vaiką verbalizuoti.

Rekomenduojamas amžius: 0-3 metai.

Keiskite medžiagą kas mėnesį. Priimkite vaikų pasiūlymus be išankstinio nusistatymo.

Papasakokite šeimoms apie veiklą ir, jei įmanoma, įtraukite jas į jos vykdymą (pvz., medžiagų rinkimą). Įtraukite kolegas arba švietimo komandą į veiklos organizavimą.

Vaikų įtraukimo strategijos

Persirengimas/vaidybiniai užsiėmimai skatina identifikaciją ir vaizduotę, tačiau leidžia pasirodyti užslėptiems stereotipams. Užduodami jiems klausimus, galite paskatinti diskusiją. Jei yra skirtingų nuomonių, leiskite jas išreikšti, bet pakartokite, kad įžeidžiantys ar žalingi žodžiai prieš grupes ar asmenis netoleruojami. Jei yra patirties ar nuomonių, kurios laikomos probleminėmis, jos turėtų būti aptartos vėliau, individualiai.

ŽODYNĖLIS

už vienodą darbą mergaitės ir berniukai
būna vertinami skirtingai, nepriklausomai
nuo jų įdėtų pastangų – tai yra neteisinga

S. Žodynėlis

Paruoštas pagal EIGE - Europos lyčių lygybės instituto rekomendacijas
<https://eige.europa.eu/lt/thesaurus>

atostogos dėl šeimos priežasčių

teisė išeiti atostogų dėl šeimos priežasčių, kuriomis tėvai gali dalintis arba nesidalinti

biologinė lytis

biologinės ir fiziologinės savybės, kurios apibrėžia žmones kaip moteris arba vyrus
biologinės lyties požiūriu šališkas duomenų rinkimas
pateikiami nepakankami arba neteisingi duomenys apie demografines, socialines arba ekonomines savybes, siejamas su viena iš biologinių lyčių

biudžeto sudarymas, atsižvelgus į lyčių aspektus

lyčių aspekto integravimas į biudžeto sudarymo procesą apima biudžeto vertinimą lyčių požiūriu, lyčių perspektyvos taikymą visuose biudžeto formavimo lygmenyse ir pajamų bei išlaidų pertvarkymą siekiant skatinti lyčių lygybę

darbas namuose

darbas, kurį asmuo atlieka savo namuose arba kitose pasirinktose patalpose, išskyrus darbdavio darbo vietą, už atlygį, mokamą už tai, kad sukuriamas darbdavio nurodytas produktas arba suteikiama paslauga, neatsižvelgiant į tai, kas suteikia įrangą, medžiagas ar kitas sąnaudas

darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyra

pusiausvyros ne tik tarp buities užduočių ir rūpinimosi priklausomais giminaičiais, bet ir papildomų įsipareigojimų bei kitų svarbių gyvenimo prioritetų pasiekimas

diskriminacija dėl biologinės ir socialinės lyties

diskriminacija, atsirandanti dėl biologinių lyčių (kaip biologinių moterų ir vyrų savybių) ir jų socialiai sukonstruotų tapatybių, bruožų ir vaidmenų sąveikos ir visuomenės teikiamos socialinės ir kultūrinės reikšmės moterų ir vyrų biologiniams skirtumams

diskriminacija dėl lyties

bet koks skirtumas, išimtis ar apribojimas dėl biologinės lyties, kuris daro poveikį ar turi tikslą trukdyti ar panaikinti galimybę moterims, nepaisant jų šeiminės padėties, turėti ir naudotis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis ar jas taikyti remiantis moterų ir vyrų lygybės principais politikos, ekonomikos, kultūros, pilietinėje ir kitose srityse

dvejopas požiūris į lyčių lygybę

lyčių aspekto integravimo ir konkrečių lyčių lygybės politikų ir priemonių, įskaitant pozityviasias, papildomumas

feminizmas(-ai)

politinė pozicija ir įsipareigojimas keisti moterų politinę padėtį ir skatinti lyčių lygybę, remiantis nuostata, kad moterys dėl savo įlytinto kūno, t. y. biologinės lyties, yra pavaldžioje padėtyje

geriausios lyčių lygybės praktikos

žinių apie tai, kas padeda ar trukdo užtikrinti lyčių lygybę ir kovoti su moterų diskriminacija skirtingose situacijose ir kontekstuose rinkimas ir taikymas

jautrumas lyties atžvilgiu

siekis suprasti ir atsižvelgti į visuomeninius ir kultūrinius veiksnius, darančius įtaką su lytimi susijusiai atskirčiai ir diskriminacijai įvairiausiose viešo ir privataus gyvenimo srityse

kompetencijos lyčių lygybės klausimais ugdymas

veiklos, kuriomis siekiama stiprinti žmonių gebėjimus ir žinias tam tikru, pavyzdžiui, lyčių lygybės klausimu

lygiavertiškumas

sąvoka ir tikslas, kuriuo siekiama pripažinti moterų ir vyrų lygiavertiškumą, atskleidžiant vienodą moterų ir vyrų orumą ir steigiant socialines organizacijas, kuriose moterys ir vyrai iš tikrųjų dalijasi teisėmis ir pareigomis, nėra susieti su iš anksto nustatytomis erdvėmis ir funkcijomis, kurias įlytina prietarai ir lyčių stereotipai, ir visapusiškai naudojami lygybe ir laisve, dalyvaudami visuose lygmenyse ir visose srityse

lygios moterų ir vyrų galimybės

kai nėra su biologine ir socialine lytimi susijusių kliūčių ekonominiam, politiniam ir socialiniam dalyvavimui

lyties atžvilgiu jautri kalba

lyčių lygybės įgyvendinimas rašytinėje ir šnekamojoje kalboje, kai moterys, vyrai ir dvinarės lyčių sistemos neatitinkantys asmenys tampa matomi ir į juos kreipiamasi kaip į vienodai vertingus, orius, sąžiningus ir pagarbos vertus asmenis

lyties požiūriu neutrali kalba

kalba, kuri nepabrėžia lyties ir nepateikia nuorodų į moteris ar vyrus, omenyje turėdama žmones apskritai

lytinė tapatybė

giliai juntama ir individuali kiekvieno asmens socialinės lyties patirtis, kuri gali sutapti arba nesutapti su biologine, gimus priskirta lytimi, įskaitant asmeninį kūno pojūtį (kuris gali apimti, jeigu yra laisva valia pasirinktas, kūno išvaizdos arba funkcijų keitimą medicininėmis, chirurginėmis ar kitomis priemonėmis) ir kitas lyties raiškos priemones, pvz., aprangą, kalbą ir manieras

lyčių lygybė

vienodos moterų ir vyrų, mergaičių ir berniukų teisės, atsakomybės ir galimybės

lyčių lygybės klausimų išmanymas

įgūdžiai, savybės ir elgesys, kurių žmonėms reikia, kad veiksmingai integruotų lyčių klausimus į politikos kryptis ir planus ir padėtų kurti lyčių lygybę

lyčių nelygybė

teisinė, socialinė ir kultūrinė padėtis, kurioje biologinė ir (arba) socialinė lytis lemia skirtingas moterų ir vyrų teises ir orumo sampratą, atspindinčią nevienodose jų galimybėse turėti ir naudotis teisėmis, taip pat sudaro stereotipinių socialinių ir kultūrinių vaidmenų prielaidą

lyčių skirtumai

moterų ir vyrų galimybių naudotis ištekliais, statuso ir gerovės skirtumai, kurie paprastai teikia pranašumą vyrams ir dažnai yra įtvirtinti įstatymuose, teisinėse ir socialinėse normose

lyčių stereotipai

išankstinės mintys, remiantis kuriomis moterims ir vyrams pasirinktinai priskiriami vaidmenys ir savybės, kurias sąlygoja ir apriboja jų lytis

lyčių stereotipų priskyrimas

konkrečių požymių, savybių ar vaidmenų priskyrimo praktika, remiantis vien jos ar jo priklausymu socialinei moterų ar vyrų grupei

lyčių vaidmenys

socialinės ir elgesio normos, konkrečioje kultūroje laikomos visuotinai socialiai priimtiniomis tam tikros biologinės lyties asmenims

mokymas lyčių lygybės klausimais

bet kokia ugdymo priemonė ar procesas, kuriuo siekiama, kad politikai ir kiti suinteresuoti asmenys ES ir valstybėse narėse daugiau sužinotų apie lyčių lygybės klausimus, sustiprintų savo kompetencijas šioje srityje ir būtų įgalinti lyčių lygybės tikslus skatinti savo veikloje visais lygiais

moterų ir mergaičių žmogaus teisės

visateisis ir lygus moterų dalyvavimas politiniame, visuomeniniame, ekonominiame, socialiniame, kultūriniame gyvenime nacionaliniu, regioniniu ir tarptautiniu lygmenimis ir visų diskriminacijos dėl lyties formų panaikinimas yra prioritetiniai tarptautinės bendruomenės tikslai

namų ruošos darbai

neatlyginamas namų ūkio priežiūros darbas, kurį atlieka šeimos nariai

priekabiavimas dėl biologinės lyties

nepageidaujamas su asmens biologine lytimi susijęs elgesys, kuriuo siekiama paveikti ar yra pažeidžiamas to asmens orumas ir norima sukurti bauginančią, priešišką, žeminančią ar agresyvią aplinką

rūpestingas vyriškumas

priešingas hegemoniniam vyriškumui; remiasi vyrais, kurie prisiima globojančiųjų vaidmenis (kaip aktyviai dalyvaujantys tėvai), o ne aprūpinančiųjų vaidmenis (kaip maitintojai)

socialinė lytis

socialinės ypatybės ir galimybės, siejamos su buvimu moterimi ir vyru ir santykiais tarp moterų ir vyrų, mergaičių ir berniukų, taip pat santykiais tarp moterų ir tarp vyrų

sudėtiniai stereotipai

apibendrinta nuomonė ar išankstinis nusistatymas prieš grupes dėl ypatybių, bruožų ar vaidmenų, kurie priskiriami remiantis vienu ar keliais pagrindais

sąmoningumo lyčių klausimais ugdymas

procesas, kuriuo siekiama atskleisti, kaip dabartinės vertybės ir normos veikia mūsų realybės suvokimą, įtvirtina stereotipus ir sustiprina nelygybę (at)kuriančius mechanizmus

švietimas lyčių klausimais

būtina mokymo programos dalis visuose švietimo sistemos lygiuose, kuri leistų mergaitėms, berniukams, moterims ir vyrams suprasti, kaip vyriškumo ir moteriškumo konstruktai bei socialinių vaidmenų priskyrimo modeliai, kurie formuoja mūsų visuomenės, veikia jų gyvenimą, santykius, pasirinkimus, karjeros vingius ir t. t.

žalingi stereotipai

lyčių stereotipai, kliudantys moterims įgyti asmeninių gebėjimų, siekti profesinio paaugstinimo ir priimti sprendimus dėl savo gyvenimo ir gyvenimo planų

REKOMENDACIJOS PEDAGOGAMS

berniukų ar mergaičių?

kojinės

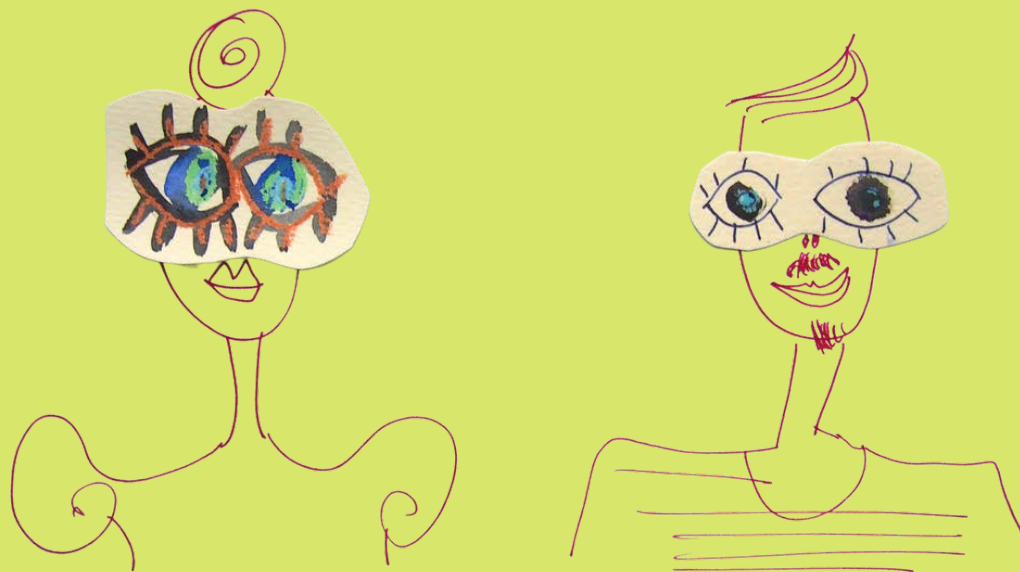

6. Rekomendacijos pedagogams

Apie save

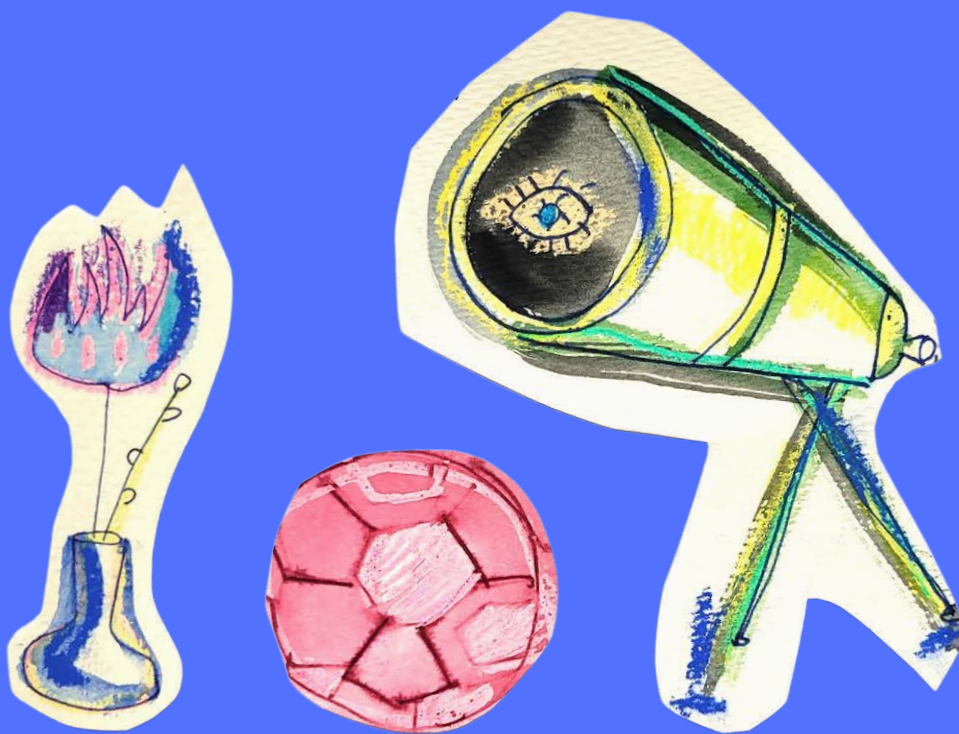
- Nuolat tobulėkite: išmokite savistabos praktikos, nuolat atnaujinkite žinias ir mokykitės.
- Taikykite savistabos praktikas kasdienėje veikloje, dalinkitės pastabomis, inicijuokite intervizijas savo organizacijoje.
- Analizuokite lyčių požiūriu jautrias švietimo nuostatas ir vertybes.
- Domėkitės švietimo naujovėmis, dalyvaukite įvairovės mokymus* skatinančiuose projektuose.
- Neskirstykite disciplinų į svarbias ar mažiau reikšmingas, stenkitės perduoti naujoves klasėje.
- Susilaikykite nuo kritiško vertinimo, klausykitės kitų ir priimkite kitų nuomones.
- Neleiskite kliūtims jūsų sustabdyti, domėkitės, klauskite, ieškokite informacijos.

*Įvairovės mokymai yra bet kuri programa, skirta palengvinti teigiamą tarpusavio sąveiką, sumažinti išankstinį nusistatymą ir diskriminaciją ir paprastai moko žmones, kurie skiriasi nuo kitų, kaip efektyviai dirbti kartu.

Apie kalbą

- Skirkite pakankamai dėmesio kalbai, kurią vartojate bendraudami su besimokančiais, kad visos ir visi jaustųsi įtraukti.
- Drąsiai naudokite lyčiai jautrią kalbą, pajvairinkite savo kalbą. Pavyzdžiui, kalbėdami apie profesijas minėkite ir mokytojas, ir mokytojus, virėjas ir virėjus, prezidentes ir prezidentus.
- Nenaudokite epitetų mergaitėms, kurių nenaudotumėte berniukams.
- Venkite grupinių priekaištų, kuriuose kreipiatės tik į mergaites ar tik berniukus, kaip grupę. Pavyzdžiui, na pleputės grįžkite prie darbo, arba, vaikinai plurpiate lyg turgaus bobos.
- Pastebėkite ir reaguokite į berniukų ir mergaičių kivirčius. Klasikinius paaiškinimus, tokius kaip: "Jei jis tampo už kasų, tu jam patinki" pakeiskite atvirais klausimais: Kaip jautiesi, kai kas nors tave vis erzina? Ką manai apie žmones, kurie tyčiojasi? Kodėl kas nors turėtų taip elgtis? Kokiais kitais būdais galima išreikšti susidomėjimą/simpatiją kolega, ar tai būtų berniukas, ar mergaitė?"
- Kalbėkite apie įvairovę. Yra daug šeimos modelių, neapsiribokite tik tradicinės šeimos. Susipažinkite ir palaikykite kiekvieno vaiko pasakojimą apie savo šeimos modelį.

Ugdymo įstaiga turėtų būti saugi aplinka mokytis ir tyrinėti. Padėkite vaikams pritardami netradiciniams pasirinkimams, skatinkite priėmimo kultūrą, nuraminkite ar pabrėžkite, jog puiku yra būti tokiam koks yra.

Apie erdvę ir priemones

- Pajvairinkite vaikų bibliografiją nestereotipinio požiūrio ir įvairias praktikas parodančiais leidiniais.
- Nuolat įvertinkite ar žaidimų erdvės atitinka abiejų lyčių poreikius. Stebėkite ar erdvės sudomina ir pritraukia, tiek berniukus, tiek mergaites.
- Formuokite žaidimo erdvių bei žaislinių darbo įrankių ir priemonių įvairovę. Pavyzdžiui, jei yra virtuvėlė, te būna ir dirbtuvių stalas ar atvirkščiai. Jeigu yra tualetinis staliukas, tegu jame būna ne vien šepetys, lūpdažis, šešėliai, bet ir skutimosi peiliukas, šepetėlis, šukos.
- Pajvairinkite persirengimo kampelį, kuriame paprastai yra daugiau drabužių ar aksesuarų, susijusių su moteriškumu (įvairių princesių suknelės, skrybėlės, stebuklų lazdelės ir pan.). Papildykite kampelį karžygių, magų, įvairių profesijų (kaip gydytojų, ugniagesių, tyrėjų, kelininkų) rūbais ir atributika.
- Skatinkite vaikus naudotis ir išbandyti visas erdves ir priemones. Venkite stereotipų skirstydami vaikus į grupes ir kurdami jų užduotis, užtikrindami vienodą prieigą prie žaislų, žaidimų. Nenaudokite žaislų, skirtų tik vienai lyčiai.

"Vienas berniukas norėjo vilkėti "Mamos meškos" aprangą su prijuoste.
Jo mama dėl to labai abejojo."
„Žiemos švenčių karnavalo metu berniukas norėjo būti voveraite. Dėl to
susipyko du darbuotojai, tėvai ėmė prieštarauti."
-darželio auklėtoja*.

*Citatos paimtos iš Jungtinėje Karalystėje įgyvendinto projekto ataskaitos ir kampanijos "Let Toys Be Toys" (Tegul žaislai būna žaislai).

Apie darbą su vaikais ir jų tėvais bei globėjais

- Siūlykite vaikams vienodas užduotis, nepriklausomai nuo lyties.
- Dirbkite su vaikų pateiktomis temomis, elementais ir užuominomis be išankstinio nusistatymo.
- Dirbkite su aistrų ir emocijų stimuliavimu, nepriklausomai nuo lyties.
- Skatinkite vaikų kritinį mąstymą ir smalsumą.
- Skatinkite pagarbą žmogaus teisėms, moterims ir jų kūno autonomijai, pasitelkdami įtraukią ir pagarbią kalbą bei empatiją.
- Skatinkite vyrų įsitraukimą į vaikų edukaciją bei priežiūrą, įtraukite vyrų pavyzdžių, rolių veikloje su vaikais.
- Dirbkite su profesiniu orientavimu nuo ankstyvos vaikystės, kad sužinotumėte apie visas profesijas ir pastebėtumėt vaikų ateities troškimus neįtakojant lyčių stereotipams.
- Atkreipkite dėmesį į diskriminacinį elgesį ar orientavimą darželyje/mokykloje stebėdami vaikų žaidimus, bendravimą, veiklų organizavimą grupėje/klasėje. Taikykite buvimo kito batuose technikas.
- Skatinkite tėvus diskutuoti, klausti, dalintis savo nuomone ir išgirsti kito, siekiant įveikti pasipriešinimą temai. Tą patį darykite ir su vaikais.
- Įtraukite net tik tėvus/globėjus, bet ir administracinį personalą, tuos kas yra šalia vaikų, ir su jais aptarkite jų įtakos svarbą. "Kodėl berniukas negali dėvėti rožinės spalvos? Mano tėtis dėvi rožinius marškinius."

"Kodėl mergina negali žaisti futbolo? Mano žmona žaidžia mūsų vietinėje moterų komandoje."

-tėtis.

Apie darbą su mergaitėmis ir berniukais atskirose grupėse

- Kartais naudinga ir įdomu dirbti tik su berniukų ar tik mergaičių grupe dekonstruojant įvairius stereotipus:
- Kalbam su berniukais apie lyčių lygybę.
- Parodykite, kad berniukai save gali identifikuoti berniukais ne prieš pastatydami save mergaitėms.
- Bendraukite, išklausykite jų istorijų, sužinokite, kaip berniukai jaučiasi. Skatinkite berniukus tai daryti ir tarpusavyje palaikykite vienas kitą.
- Supraskite konfliktų sprendimo svarbą.
- Parodykite, kad visi jausmai ir emocijos yra priimtinos, bet ne visas elgesys yra tinkamas: išbandykite savikontrolės technikas.
- Skatinkite, laikui bėgant turėti drąsos patiemis pasirinkti ir spręsti, o ne tik sekti grupės lyderiu.
- Berniukai neturėtų būti kritikuojami ir erzunami suaugusiųjų, išmokykite juos vienas kitą palaikyti slaptais neverbaliniais būdais.
- Akcentuokite pozityvumą, išmokykite juos būti atvirais, sakyti tai ką nori.
- Supažindinkite su taisyklėmis, ribomis ir lūkesčiais prieš pradėdami naują veiklą.
- Įtraukite berniukus į judumo, ritmo ir pusiausvyros patyrimo pratimus, lavinkite jų smulkiąją motoriką.

"Kai išgirdau, kad naujoji tema yra "superherojai", nerimavau, kad pasakos apie agresyvius didvyrius taip pritraukiant berniukų dėmesį. Bet buvo puiku! Darbuotojai pasirūpino, kad būtų įtrauktos moterų istorijos. Buvo kalbama apie įvairias "didvyriškumo" apraiškas – pvz., slaugytoją, santechniką."

-jauna mama.

Kalbam su mergaitėmis apie lyčių lygybę

- Padėkite mergaitėms sutelkti dėmesį į save, savo savivertę, o ne būti jaunujų mokytojų/globėjų vaidmenyje.
- Sutikite jas šiltai ir gerbkite, kaip asmenybes.
- Palaikykite jas kuriant teigiamą savo įvaizdį, stiprinant pasitikėjimą savimi ir keliant savivertę.
- Įvertinkite mergaičių vidines savybes ir fizinius gebėjimus.
- Padėkite joms suvokti savo skirtumus kaip teigiamus ir vertingus.
- Drąsinkite jas dalyvauti konkursuose, varžytis, būti dėmesio centre, būti išgirstomis ir matomomis.
- Ugdykite jų smalsumą, eksperimentuokite, spręskite matematinės užduotis, padėkite joms pastebėti priežastis ir pasekmes įvairiose situacijose.
- Padėkite mergaitėms būti išgirstoms, išmokykite sakyti NE.
- Ugdykite mergaičių gebėjimus kalbėti prieš grupę be pertraukimų.
- Mokinkite mergaites komunikuoti aiškiai ir tiksliai sakant ko jos iš tikrųjų nori.
- Ugdykite mergaičių bendruosius motorinius įgūdžius, žaiskite su kamuoliu.
- Rinkitės tai ko nori mergaitės, atkreipkite dėmesį į individualius norus.
- Drąsiai užimkite visą erdvę kambaryje.
- Padėkite mergaitėms drąsiai juokauti, triukšmauti.

"Mano dukra neseniai man pasakė, kad visos jos mokyklos auditorijos yra pavadintos vyrų vardais. O politikai dejuoja, kad moksle trūksta moterų, nematydami jokio ryšio!"

–mama.

Apie nuoširdžią paramą vaikams ieškant savo kelio

- Pasidalinkite su vaikais savo asmenine patirtimi: kaip jūs stengiatės įveikti savo stereotipus, kaip mokotės priimti dalykus, apie kuriuos niekada anksčiau negalvojote. Jauname amžiuje asmeniniai pavyzdžiai yra ypač svarbūs ir paveikūs.
- Kalbėkite atvirai ir nuoširdžiai apie bet kokią situaciją iškylančią klasėje/grupėje su visa vaikų grupe ir ieškokite bendro, visiems priimtino sprendimo.
- Skatinkite vaikų pasitikėjimą savimi.
- Užtikrinkite mokytojo emocinį palaikymą visiems vaikams, nediskriminuojant.
- Išbandykite terapines savęs pažinimo istorijas ir skirtumų pažinimo veiklas.
- Sutelkite dėmesį į asmeninio tobulėjimo visą gyvenimą principą visose klasėje vykdomose veiklose.
- Organizuokite veiklas, skatinančias pozityvumą ir konstruktyvią mokinių sąveiką.
- Organizuokite užklausinę veiklą, skirtą stiprinti bendradarbiavimą ir savęs pažinimą už mokyklos sienų.
- Kalbėkitės su vaikais apie spalvų, pranokstančių lytį, reikšmę (nuotaikos, metų laikai, vėliava, vyrų spalvos ir kt.), Siekiant padėti vaikams įveikti stereotipus.
- Kalbėkite apie namų ruošius darbus, profesijas ir kitas veiklas be stereotipinių pavyzdžių.
- Skatinkite vaikus priimti savo sprendimus ir prisiimti atsakomybę už savo veiksmus tam tikrose situacijose.

Bendradarbiavimas su šeimomis

Kurkite pro aktyvius santykius su tėvais ir globėjais, būkite pasiruošę susidurti su jų abejonėmis, stereotipais ir įvairiomis nuostatomis.

Apie bendradarbiavimo su šeimomis būdus

Stenkitės nuosekliai bendrauti su šeimomis, tai galite daryti diskutuojant, rengiant praktinius seminarus, sąmoningumo ugdymo susitikimus.

- Organizuokite susitikimus, kuriuose puoselėjamos lyčių lygybės vertybės.
- Tyrinėkite šeimų argumentus ir ribas.
- Parodykite šeimoms, jog mokytojai yra jų sąjungininkai atsakydami į vaikų klausimus apie lytį ir pan.
- Stiprinkite bendradarbiavimo trikampius tarp šeimos, mokytojo ir vaiko.
- Žvelkite plačiau – šeima tai suaugusiųjų tinklas aplink vaiką (seneliai, korepetitoriai ir kt.).
- Diskutuokite apie mokymosi prasmę, apie erdves, dalinkitės įstaigos vertybėmis, pristatykite bendruosius švietimo tikslus susijusius su požiūriu į lyčių lygybę.
- Informuokite tėvus apie lyčių lygybės nuostatų ugdymą ir veiklas grupėse. Suteikite jiems galimybę tiesiogiai apie tai sužinoti iš mokytojų/auklėtojų.

"Mano sūnaus mokytoja davė terminų pabaigos knygas, kurios jai buvo tikrai gražios, tačiau jos buvo suvyniotos į rausvą/mėlyną spalvą ir pažymėtos "Berniukas" arba "Mergaitė". Berniukai gavo dinozaurų ar piratų knygą, o mergaitės gavo princeses ir blizgučius. Mano kitos, septynmetės dukros mokytojas taip pat išdalino knygas. Dukra gavo knygą apie mokslą, nes jai patinka mokslas. Šiuo atveju mokytojas parinko vaikams knygas pagal jų pačių interesus ir tai buvo tiesiog nuostabu. Tai tik parodo, kad tai galima padaryti!!!"

-laiminga mama.

Pasiūlymai

- Skatinkite įvairių šeimų įsitraukimą į įstaigos ekosistemą, neignoruokite vienišų, tėvų ir mamų, homoseksualių tėvų ir mamų, globėjų ir t. t.
- Organizuokite interaktyvius seminarus kviesdami išorinius ekspertus (mokykloje ar už mokyklos ribų).
- Stebėkite vaikus dirbant, jei kyla nepasitenkinimas ar reiškiami nepagarbi nuomonė – kalbėkitės su šeima, ar taikykite konfrontacijos metodus.
- Niekada neužgožkite tėvų.
- Organizuokite tris susitikimus lyčių lygybės tema mokslo metų bėgyje, pasidalinkite vertybėmis, patirtimi ir galimais kritiniais momentais (rinkite temas, kurios natūraliai išplaukia iš mokslo metų plano, izoliuotai neišskiriant lyčių vaidmenų).
- Skatinkite galimybę patiems tėvams savarankiškai organizuoti susitikimus internetu, fiziškai ar telefonu.
- Pakviesti susitikimuose prisistatyti ir pasidalinti savo patirtimi tėvus, kurie neatitinka stereotipinių nuostatų, pavyzdžiui tėtis vaiko priežiūros atostogose, vyras pedagogas, slaugytojas, mama, dirbanti technike ar IT specialiste.
- Pakvieskite tėvus su vaikais išbandyti veiklas – žaidimus, ekskursijas, koliažų darymą, piešimą ir panašią kūrybinę veiklą. Paraginkite juos užpildyti vertinimo klausimyną.

Priemonės

- Paruoškite klausimyną tėvų, globėjų, šeimų bendruomenei siekiant ištirti sąmoningumo lyčių lygybės atžvilgių lygį.
- Pasiūlykite literatūros sąrašą ir apie lyčių lygybę ar nestereotipinio požiūrio veiklas ir įvairias praktikas: knygos, straipsniai, vaizdo įrašai, tinklalaidės, tinklalapiai.
- Dalinkitės veiklų atliktų su vaikais rezultatais, proceso akimirkomis (nuotraukomis, medžiaga, vaizdo įrašais, vaikų atsiliepimais, surenkite parodėlę).

Savistabos skatinimas bendradarbiaujant su šeimomis

- Paruoškite rekomenduojamų skaitinių sąrašą.
- Primygtinai reikalaukite įsitraukti į bendruomenę abiejų lyčių šeimos narius.
- Venkite stereotipinio požiūrio į mamas ir moteris.

Santykiai su įstaigos kolegomis

Švietimo komanda

- Dalinkitės vizija ir vertybėmis.
- Kurkite bendros vizijos supratimą – ugdytojų vieningumas stiprina santykius su šeimomis.
- Būkite vieninga švietėjų komanda, tai padės įveikti švietimo iššūkius.
- Nuolat mokykitės, domėkitės naujausia informacija, stebėkite save.
- Dalinkitės žiniomis ir informacija įgyta per mokymus.
- Dalinkitės turimomis ir naujomis priemonėmis bei įrankiais užsiėmimas apie nestereotipinį požiūrį.
- Organizuokite intervizijas, dalinkitės apmąstymais ir įžvalgomis apie metodikas ir vaidmenį kasdienėje švietimo veikloje.
- Stiprinkite ir formuokite savo grupę, skleiskite informaciją net tiems, kurie yra mažiau įsitraukę.
- Stebėkite ir būkite stebimi kolegų bei palaikykite juos kasdienėje švietimo be stereotipų veikloje, taikykite peer-to-peer metodą.
- Organizuokite informacines sesijas apie lyčių lygybę, dalyvaujant švietimo darbuotojas, administracijai bei pagalbiniam personalui.
- Organizuokite darbų pasiskirstymą tarp kolegų vengiant lyčių stereotipų.
- Įsipareigokite kovoti su lyčių nelygybe įstaigoje deleguojant užduotis nestereotipiniu požiūriu.
- Peržiūrėkite sutarčių sudarymo ir įdarbinimo procedūras bei turinį vengiant stereotipinių užduočių.
- Atkreipkite dėmesį į bendro naudojimo ir neformalių erdvių išdėstymą/planavimą ir naudojimąsi jomis lyčių lygybės aspektu. Apmąstymas apie neformalių erdvių (pvz., vonios kambario) svarbą lyčių ugdyme: planavimas, būdingas jų valdymui ir kasdieniams ritualams.
- Kurkite lyčių požiūriu subalansuotą įstaigos erdvių interjerą – atkreipkite dėmesį į moterų ir vyrų vaizdavimą iliustracijose ant sienų, spalvas, kitas detales, kad jos būtų neįtvirtinančios stereotipus.

Santykiai su visa įstaigos komanda

Dalijimasis vizijomis ir vertybėmis

- Dalinkitės vizija ir vertybėmis.
- Įvertinkite kiekvieną švietimo įstaigos dalyvį! Kiekvienas iš jų yra svarbus – pagalbinis personalas, techniniai ir administracijos darbuotojai bei koordinatoriai ir vadovai.
- Aiškiai ištransliuokite bendros nestereotipinio ugdymo vizijos supratimą tarpe visų švietimo įstaigos darbuotojų.
- Organizuokite mokymus, palyginimo praktikas.
- Organizuokite mokymus visiems darbuotojams: švietimo darbuotojas, administracijai bei pagalbiniam personalui.
- Skatinkite patirčių, žinių, atvejų pasidalijimą tarp kolegų, tiek formaliuose susitikimuose, tiek ir neformaliuose formose.

Išorė ir tinklai

- Atkreipkite dėmesį/vykdykite įtraukią vidinę ir išorinę komunikaciją.
- Atkreipkite dėmesį, kaip yra organizuojamas darbas ir paslaugų teikimas
- Peržiūrėkite taikomas įstaigos Institucines praktika ir priežiūros bei švietimo paslaugų organizavimo tvarkas ir praktikas.
- Bendradarbiaukite, dalinkitės, kurkite tinklus.
- Stiprinkite bendradarbiavimą tarp švietimo tinklo bei šeimos ir institucijų.
- Stiprinkite tinklus su valdžios institucijomis visais lygmenimis (savivalda, regioninė bei nacionalinė).

Formalusis ir norminis lygmuo, sprendimus priimantis asmuo regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis, institucijos

- Imtis veiksmų mažinti profesinę lyčių segregaciją švietimo įstaigose, peržiūrėkite priėmimo ir atrankos į darbą nuostatas/politiką.
- Stebėkite lyčių ekspertų mokymo ir samdymo procesus, sekite jų darbo rezultatus vengiant lyčių „ištrynimo“ praktikos.
- Atkreipkite dėmesį į įstaigos politiką lyčių lygybės atžvilgiu ir sąsajas su kitomis anti diskriminacinėmis programomis.
- Užtikrinkite kiekvienoje įstaigoje dirbančių lyčių lygybės ekspertų kokybišką pasirengimą ruošti ir įgyvendinti politiką, organizuoti informacinius susitikimus darbuotojams, stebėti lyčių politikos įgyvendinimą, susijusį su kitomis nediskriminacinės politikos kryptimis.
- Įgyvendinkite įtraukią ir lyčių lygybės principais pagrįstą vaiko priežiūros atostogų, sveikatos priežiūros ir asmeninių bei darbo įsipareigojimų derinimo politiką.

NAUDINGI ŠALTINIAI

dainininkė

7. NAUDINGI ŠALTINIAI

1. Su lyčių lygybe susijusių terminų žodynėliai

Lyčių lygybės žodynėlis (Europos Taryba). Europos Tarybos parengtas lyčių lygybės terminų žodynėlis: sąvokų, besiremiančių Europos Tarybos dokumentų ir standartų terminais, apibrėžtys.

Lyčių lygybės žodynėlis (JT Moterys). Jungtinių Tautų lyčių lygybės ir moterų įgalinimo padalinio parengtas lyčių lygybės terminų žodynėlis: internetinė priemonė, pateikianti sąvokas ir apibrėžtis atsižvelgiant į lyčių aspektą.

Lyčių lygybės žodynėlis ir „Thesaurus“ (Europos lyčių lygybės institutas). Europos lyčių lygybės instituto parengtas lyčių lygybės terminų žodynėlis ir tezasauras: specializuota terminologijos priemonė, skatinanti visuotinai vienodą lyčių lygybės terminų supratimą visoje ES.

2. Lytims jautrios kalbos gidai

Lyčiai jautrios komunikacijos internetinis įrankių rinkinys (Europos lyčių lygybės institutas). Europos lyčių lygybės instituto parengtas internetinis priemonių rinkinys, padedantis užtikrinti lytims jautrią komunikaciją: paprasto naudojimo gidas, kaip vartoti lytims jautrią kalbą.

Vilniaus Universiteto lyčiai jautrios kalbos gairės. Lyčiai jautrios kalbos vartojimas – VU pasirinkimas. Jos vartojimas apima visų VU administracijos lygių komunikaciją ir dokumentus, akademinės publikacijas, kolegiską bendravimą, bendravimą tarp dėstytojų ir studentų/tų, studijų proceso, VU kuriamų mokymo platformų ir priemonių, skirtingų rūšių duomenų bazių kalbą.

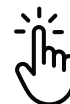
3. Informacijos apie lyčių lygybę švietimo ir mokymo srityse šaltiniai

Lyčių statistikos duomenų bazė (Europos lyčių lygybės institutas). Europos lyčių lygybės instituto parengta lyčių statistikos duomenų bazė: išsamus informacijos apie lyčių statistiką ir įvairius moterų ir vyrų (ne)lygybės ES aspektus šaltinis.

Lyčių lygybės mokytojų švietimo politikoje ir praktikoje vadovas (UNESCO). Priemonė, skirta supažindinti su lyčių aspektu visas mokytojų rengimo ir mokymo sritis, ypač politikos ir planavimo, biudžeto sudarymo, mokymo programų, pedagoginės ir mokomosios medžiagos rengimo, pagalbos tarnybų, stebėjimo ir vertinimo.

Lyties svarba švietime ir mokyme (Europos lyčių lygybės institutas). Europos lyčių lygybės instituto parengta diskusija, kurioje aptarti pagrindiniai lyčių klausimai švietimo srityje ir pokyčių galimybės.

4. Internetiniai mokymo šaltiniai apie lytis, švietimą, ir (arba) karjeros siekius

Pameistrystės įrankių rinkinys #STEMappkit (WISE, Semta, Institution of Civil Engineers). Gerosios praktikos, kompetencijų ir atvejų analizių rinkinys, skirtas moterims į STEM mokymo programą pritraukti, įtraukti, jas palaikyti ir toje programoje išlaikyti.

Babble Dabble Do: „Babble Dabble Do“: prisijungimas per kūrybiškumą (Make My Day: Visions LLC). Kūrybinių ir STEM projektų vaikams rinkinys.

Berniukai slaugos darbe (Dissens – Institute for Education and Research). Įrankis, kurio tikslas – padėti mokytojoms (ams) ir su jaunimu dirbantiems asmenims profesinio orientavimo srityje, suteikiant galimybę teikti stereotipų nevaržomas konsultacijas karjeros klausimais ir palaikyti berniukus, jiems renkantis netipinius profesinius kelius.

„BREAK!“ (Soolise vördöiguslikkuse ja vördse kohtlemise volinik). Estijos Lyčių lygybės ir lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos parengtas, ES finansuojamas mišrių medijų projektas, kurio viena iš dalių – mokomoji medžiaga mokytojoms(-ams) apie tai, kaip su besimokančiosiomis(-iaisiais) kalbėti apie (lyčių) stereotipus skirtingose klasėse ir amžiaus grupėse.

„Breaking the Mould“ (National Education Union of the United Kingdom). Šaltinių, padedančių ikimokyklinio ir pradinio ugdymo mokytojoms (ams) pagalvoti, kokias knygas naudoja savo klasėse, rinkinys.

Kompasas: Žmogaus teisių ugdymo su jaunais žmonėmis vadovas. Dėmesys lyčiai (Europos Taryba). Europos Tarybos parengti pagrindinių lyčių lygybės sąvokų paaiškinimai.

Lyčių lygybės ir pilietiškumo ugdymo vadovas (CIG, Comissão para a Cidadania e a Igualdade de Género). Portugalijos Pilietybės ir bendros lygybės komisijos parengtas edukacinis gidas, kurio tikslas – padėti mokytojoms (ams) integruoti lyčių lygybės perspektyvas į mokyklų mokymo programas ir mesti iššūkį lyčių stereotipams.

Lyties švietimo tinklo Azijos ir Ramiojo vandenyno regione (GENIA) priemonių rinkinys: Lyčių lygybės skatinimas švietimo srityje (UNESCO). Priemonių rinkinys, kuriame pristatomos pagrindinės koncepcijos bei teorinės diskusijos ir pateikiami praktiniai metodai, kaip lyčių lygybę integruoti į švietimo sistemą ir švietimo politiką.

Gairės mokytojų sąjungoms kovojant su lyčių stereotipais švietime (European Trade Union Committee for Education). Europos švietimo profesinių sąjungų komiteto (ETUCE) parengtos gairės, pateikiančios (nacionaliniu ir ES lygmenimis) mokytojų profesinėms sąjungoms rinkinį rekomendacijų, kaip būtų galima megzti socialinį dialogą ir imtis kolektyvinių derybų veiksmų, siekiant užkirsti kelią lyčių stereotipams švietimo sektoriuje, turint dar platesnių užmojų – daryti didelį poveikį lyčių segregacijai darbo rinkoje.

Tegul žaislai būna žaislai. Kampanija, kuria siekiama mesti iššūkį lyčių stereotipams; pateikiami informacijos šaltiniai mokytojoms (ams) ir praktiniai patarimai, kuriais galima naudotis klasėje.

„Bendraamžiai už lygybę“ rinkinys apie kovą su diskriminacija dėl lyties (Ofensiva Tinerilor et al.). Pateikiama praktinė informacija, kaip palengvinti darbą grupėse, diskusijas ir bendraamžių švietimą lyčių nelygybės ir stereotipų temomis.

Išteklių paketas, skirtas lyčiai jautriam STEM švietimui: mokymo priemonės ugdymo programoms (BE-UNESCO). Rekomendacijos, kaip geriau suprasti į lyčių lygybę orientuoto STEM mokymo teoriją ir praktiką, siekiant palaikyti veiksmingą mokymo raidą švietimo politikos, mokyklų, klasių ir bendruomenės lygmenimis.

Ištekliai iš priimančių mokyklų (Human Rights Campaign Foundation). Projektas, kuriame pateikiamos pamokos, padedančios suprasti, kas yra socialinė lytis, siekiant palaikyti įtraukią atmosferą mokykloje lytinės tapatybės bei lyties raiškos pagrindu ir užkirsti kelią lyčių stereotipų formavimuisi.

STING projektas: STEM mokytojų rengimo naujovės lyčių pusiausvyrai užtikrinti (Elhuyar Foundation) Priemonių rinkinys ir internetiniai šaltiniai, skatinantys visų lyčių įsitraukimą į STEM mokymą.

TWIST: link moterų mokslo ir technologijų srityje (Science Center NEMO). Mokslo centro NEMO parengtas vadovas, padedantis mokytojoms (ams) lavinti profesinius įgūdžius, reikalingus sąmoningumui apie lyčių lygybę didinti klasėje, pateikiant informacijos, gerosios praktikos pavyzdžių ir praktinių patarimų.

Iš kur aš stoviu: lyčių lygybės projektas pasauliniams tikslams įgyvendinti (World's Largest Lesson). Kūrybinis projektas švietimo darbuotojoms (ams) ir į veiklą orientuota mokymosi patirtis vaikams ir jaunimui, ugdantiems įgūdžius ir motyvaciją imtis veiksmų lyčių lygybei užtikrinti, kaip vieno iš darnaus vystymosi tikslų.